

Institutionen för individ och samhälle Avd. för socialpedagogiska programmet SOP 10, Campus

Socialt arbete med prostitution

En studie sett ur ett stigmatiserings- och empowerment perspektiv

Social work with prostitution

A study from a stigma and empowerment perspective

Rebecka Pettersson

Kajsa Waern

Examensarbete i Socialt arbete, 15 hp

Handledare: Margareta Ljung

Examinator: Charlotta Isaksson

Vårterminen 2013

Institutionen för individ och samhälle Avd. för socialpedagogiska programmet 2013

SAMMANFATTNING

Titel: Socialt arbete med prostitution

En studie sett ur ett stigmatiserings- och empowerment perspektiv

Arbetsomfattning:	Kandidatuppsats, C-nivå
Sidantal:	66 sidor inklusive källhänvisning
Författare:	Rebecka Pettersson, Kajsa Waern
Ämne:	Socialpedagogik
Program:	Socialpedagogiska programmet, 180hp Högskolan Väst
Termin:	Vårterminen 2013
Handledare:	Margareta Ljung

Syftet med studien är att undersöka hur välfärdsaktörer i olika organisationer upplever de prostituerades livssituation och hur dessa aktörer bedriver empowerment inspirerat socialt arbete i relation till prostituerade som själva anser att de av egen fri vilja säljer sexuella tjänster.

De frågeställningar som används i uppsatsen för att besvara studiens syfte är: På vilket sätt kommer empowerment till uttryck i arbetet med prostitution inom de verksamheter aktörerna företräder? Hur upplever välfärdsaktörer i olika organisationer de prostituerades position i samhället? På vilket sätt skulle empowerment inspirerat arbete kunna användas i verksamheterna i arbetet med individer som själva anser att de av egen fri vilja säljer sexuella tjänster?

De teoretiska ansatserna som studien vilar på är utifrån ett socialkonstruktivistiskt synsätt med inriktning mot empowerment och stigmatiserings teorin. Teori samt tidigare forskning har inhämtats via litteraturstudier och sökning i databaser. Det empiriska materialet har inhämtats via halvstrukturerade livsvärldsintervjuer samt frågeformulär grundade på intervjuguiden. Analysen av materialet har gjorts med hjälp av meningsanalys där tre huvudteman används

vid kodningen av materialet, makt, stigmatisering och empowerment. Begreppen presenteras under analys- och resultatkapitlet som enskilda rubriker. Studien har påvisat att de insatser som bedrivs bygger på attityder i samhället kring prostitution, det finns därför en vikt i att involvera sexarbetaren i de beslut som berör den enskilde. Inte enbart vid beviljad insats utan även vad det bekommer utredningar som ligger till grund för lagförslag. Den prostituerade befinner sig i en värld med andra likt de själva. Individens identitetsskapandeprocess påverkas av den verklighet hen befinner sig inom och de egenskaper som omgivningen tillskriver denne utifrån valet att prostituera sig. Det är först när socialarbetaren i mötet med den prostituerade blir godkänd av denna som arbetet kan ta form. Att komma dit kan ta lång tid och det kräver ett genuint intresse och engagemang, men det går.

Nyckelbegrepp: makt, identitet, självkänsla, egenmakt, inklusion och exklusion

ABSTRACT

TITEL: Social work with prostitution
A study from a stigma and empowerment perspective

Level: Bachelor's Thesis, C level
Number of pages: 66 pages included list of references
Author: Rebecka Pettersson, Kajsa Waern
Subject: Social Pedagogy
Program: Social Education program, 180hp University West
Term: Spring 2013
Supervisor: Margareta Ljung

The aim of the study is to examine how various welfare stakeholders, perceive the prostitutes' lives and how these stakeholders are engaged in empowerment inspired social work in relation to prostitutes who believe that they willfully sell sexual services. The questions used in the essay to answer the purpose of the study is: How do the actors use empowerment in their work with prostitutes? How do the actors view the prostitutes' position in society? How could empowerment inspired work be used among individuals who themselves believe that they willfully sell sexual services?

The theoretical approaches to the study rests is based on a social constructivist approach with a focus on empowerment and stigma theory. Theory and previous research has been obtained through literature and database searching. The empirical data has been collected through semi-structured life world interviews and questionnaires based on the interview guide. The analysis of the material has been made with the help of sentence analysis in which three major themes emerged in the form of empowerment, stigma and power. The concepts presented during the analysis and results chapter as individual titles. The study has shown that the

operations are conducted based on societal attitudes about prostitution, so there is a weight in involving sex worker in the decisions that affect the individual. Not only when granted effort but also what it itch at investigations underlying the bill. The prostitutes are in a world with others like themselves, is an identification process and the reality the prostitute live in is personalizing the extent that self-image is created and a feeling of being at the bottom of the hierarchy comes. It is only when the professionals in the meeting with the prostitute gets approved when the work can take shape. To get there can take a long time and it requires a genuine interest and commitment, but it is possible.

Key words: power, identity, self-esteem, empowerment, inclusion and exclusion

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	8
1.2 Syfte	9
1.3 Frågor	9
2. Bakgrund	10
2.1 En fråga om frivillighet	13
3. Metod	15
3.1 Områdesbegränsning	15
3.2 Val av forskningsmetod och vetenskapsteoretisk ansats.....	15
3.3 Urval och bortfall	16
3.4 Datainsamlingsteknik	18
3.4.1 Diskussion kring vald datainsamlingsteknik.....	20
3.5 Genomförande	21
3.5.1 Litteraturstudie och Internetkällor	23
3.6 Analysmetod.....	24
3.7 Validitet och reliabilitet.....	26
4. Etiska reflektioner	28
5. Tidigare forskning	31
5.1 Presentation av forskare och val av studier	31
5.2.1 ”De prostituerades stämma”	36
5.3 En studie kring effekterna av att legalisera prostitution.....	37
6. Teori	39
6.1 Socialkonstruktivism– ett sätt att förstå världen	39
6.2 Stigmatisering – en bedömning av ett första möte	39
6.2.1 Grupptillhörighet och identitetsprocesser	40
6.3 Empowerment – hjälpande eller stjälpande	41
6.3.1 Makt och handlingsutrymme.....	43
6.4 Relevansen i valda av teorier	45
7. Resultat och analys.....	46
7.1 Tema 1 Makt	46
7.2 Tema 2 Stigmatisering	48
7.3 Tema 3 Empowerment – utan metod och ambition	51
7.4.2 Sammanfattande resultat av analysen	55
8. Slutdiskussion.....	58
8.1 Uppsatsens relevans i relation till framtida yrkesroll.....	60

8.2 Val av metod	61
8.2 Förslag till vidare studie på området	63
9. Litteraturförteckning	65
9.1 Tillgängligt online	66
9.2 Offentliga handlingar	67
Bilaga 1	
Informationsbrev	
Bilaga 2	
Brev om informerat samtycke	
Bilaga 3	
Grund för intervjuguide samt frågeformulär	

1. Inledning

Inom den socialpedagogiska utbildning vi gått har begreppet empowerment återkommit. Begreppet har under dessa tre år blivit ett ledord för vår tanke om hur vi vill agera i vår blivande yrkesroll. Då begreppet inrymmer ett tillvaratagande av den enskilde individens unika egenskaper som en förutsättning för det arbete vi kan komma att utföra som socialpedagoger. Begreppet empowerment, menar Ole Petter Askheim och Bengt Starrin (2007), genom åren ha blivit ett modeord inom den offentliga sektorn i Sverige och syftar till egenskaper hos en individ likt självbestämmande och egenmakt (Askheim & Starrin, 2007).

Vi upptäckte, vid läsning av en rapport som socialutskottet utgivit (2008) som behandlar ingripanden mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål, att begreppet idag har börjat användas inom det sociala arbetet med prostitution (IMS, 2008). Med tanke på införandet av en lagstiftning mot köp av sexuella tjänster, år 1999, är det intressant att studera hur det praktiska empowerment arbetet bedrivs eftersom lagstiftningar direkt strider mot enskildas självbestämmande. För att synliggöra detta krävs en förståelse av bakgrunden till införandet av lagen och vad lagstiftningen kan bidra till för positiva och negativa effekter på sexarbetarens livssituation. Den bild som vi upplever finnas i samhället kring målgruppen, prostituerade, är en uppfattning om att de individer som befinner sig inom prostitution hamnat där på grund av bland annat yttre tvång. När vi talade med varandra om prostitution drog vi omedvetet paralleller till trafficking eller människohandel, frågan om frivillig prostitution var för oss helt obekant. Vi hade en föreställning om att orsaken till ett inträdande i prostitution berodde på arbetslöshet, missbruk eller inflytande från omgivningen. Genom att ta del av två intervjuer som gjorts med sexarbetare förstod vi att det inom sexindustrin existerar individer som anser att de på egen fri vilja valt att prostituera sig. I socialutskottets rapport upplevde vi det existera en tanke om att prostitution ska preventeras och att de verksamheter som arbetar med målgruppen gör det i syfte att få den prostituerade att sluta sälja sexuella tjänster. Tanken med denna uppsats är att utifrån socialarbetarens upplevelse av de prostituerade skapa förståelse för hur empowerment inspirerat arbete med individer som själva anser sig vara tillfreds med att prostituera sig, bedrivs inom ramen för preventions arbete.

1.2 Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur välfärdsaktörer i olika organisationer upplever de prostituerades livssituation och hur dessa aktörer bedriver empowerment inspirerat socialt arbete i relation till prostituerade som själva anser att de av egen fri vilja säljer sexuella tjänster.

1.3 Frågor

- På vilket sätt kommer empowerment till uttryck i arbetet med prostitution inom de verksamheter aktörerna företräder?
- Hur upplever välfärdsaktörer i olika organisationer de prostituerades position i samhället?
- På vilket sätt skulle empowerment inspirerat arbete kunna användas i verksamheterna i arbetet med individer som själva anser att de av egen fri vilja säljer sexuella tjänster?

Studien är utförd kvalitativt, där det empiriska materialet är inhämtat via livsvärldsintervjuer och frågeformulär. De informanter som deltagit i studien företräder psykiatrin, en missbruksenhet, en kvinnojour, socialtjänsten samt en prostitutionsgrupp.

2. Bakgrund

I linje med att prostitutionsutredningen färdigställdes år 1980, förändrades debatten kring prostitution i Sverige. Kvinnan inom prostitutionen uppmärksammades på ett nytt sätt och diskussionen om rätten till sex förändrades till att också inkludera frågan om den prostituerades livsvillkor. Inom prostitution har det under åren funnits tre aktörer, säljaren, köparen samt exploitören. Det finns idag även en fjärde aktör, staten, med rätten att legalisera eller kriminalisera den prostituerade handlingen. Den 1 januari år 1999 trädde sexköpslagen i kraft, ett förbud mot att köpa sexuella tjänster. Lagen innebar ett nytt ställningstagande från den ledande sidan till parterna i sexhandeln. För den individ som säljer sexuella tjänster finns ingen risk för bestraffning, vilket enligt Hanna Olsson (2007), ifrågasätter en mångtusenårig könsmaktsordning. Den heterosexuella prostitutionen är landets vanligaste, där kvinnan utför de sexuella tjänster mannen betalar för. Den ordningen är i och med sexköpslagen inte längre samhälleligt accepterad (SOU, 1981). Trots att lagen kan uppfattas som ett initiativ för att stärka den prostituerades roll i samhället finns det fortfarande en negativ samhällelig bild av att vara prostituerad och till denna tillskrivs olika egenskaper som kan upplevas vämjeliga. Inom Erving Goffmans (1972) stigmatiseringsteori är det de normbrytande karaktärsdragen som tillskriver marginaliserade grupper, likt prostituerade, ett stigma (Goffman, 1972).

Den 10 juli år 2008, lämnade regeringen, med Fredrik Reinfeldt i spetsen, över en skrivelse (2007/08:167), till riksdagen som innefattade en handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Handlingsplanens huvudsakliga syfte är att skapa riktlinjer för de verksamheter i Sverige som arbetar med prostitutionsfrågan. Regeringen tydliggör i skrivelsen sin bild av hur organisationer skall bekämpa prostitution och stärka det förebyggande arbetet (Regeringen, 2008). Handlingsplanen syftar till att motverka utbredningen av prostitution i Sverige. Regeringen gör i skrivelsen ingen tydlig skiljedragning mellan människohandel eller trafficking och prostitution i form av köp av sexuella tjänster mellan två vuxna individer i samförstånd. I en debatt som fördes kring skrivelse 2007/08:167 uttrycker Elisabeth Markström, socialdemokraterna (s), att det finns en generell uppfattning om att det i vissa fall existerar en överenskommelse mellan säljare och köparen av sexuella tjänster. Markström anser att bilden av frivillighet är ”fullständigt falsk” och möjligtvis är en önskan hos köparen. Den verklighet som socialdemokraterna och Markström beskrev år 2008 angående prostitution är att varje sexköp bygger på ett utnyttjande av en individ som befinner sig i en utsatt situation. I debatten uttrycker hon att den som säljer sin kropp befinner sig i

”barnvakt” (Markström, 2009). Debatten fortsätter i liknande riktning med att Elina Linna, vänsterpartiet (v), beskriver den prostituerades vardagssituation som ett liv i våld (Linna, 2009). De partier som representerades i debatten var positivt ställda till regeringens initiativ att utforma en handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål.

Tre år tidigare, den 14 november år 2006, fördes en debatt på ett seminarium i Stockholm som gick under rubriken ”Varför är vänstern rädda för horor?”. Syftet med debatten var att diskutera sexköpslagen och de svenska partiernas inställning till prostitutionsfrågan. En av förgrundsgestalterna i debatten var Petra Östergren som forskat om den svenska synen på prostitution. Östergren menar i debatten att sexsäljarna inte tas på allvar från politikerns sida i diskussionen om hur det sociala arbetet med prostitution skall bedrivas. De prostituerade får inte själva göra sin röst hörd vid utarbetande av metoder och den ledande inställningen mot prostitution. Östergren är kritisk mot sexköpslagen som trädde i kraft år 1999 och menar att utredaren inte tillfrågade sexsäljaren om dennes perspektiv på livssituationen och lagstiftningen, vilket lett till att många idag upplever sig mer stigmatiserade och till viss del ”omyndigförklarade av samhället” (Press, 2006). I en artikel från år 2009, fortsätter Östergren argumentationen mot prostitutionslagstiftningen och menar att lagstiftningen inte används för att skapa bättre livsvillkor för de som lever i prostitution utan är istället ett sätt för staten att markera sin makt över individen (Östergren, 2009). Att se lagstiftningen som en aktion mot enskildas integritet och självbestämmande är inte Petra Östergren ensam om. I motion 2010/11:Ju249, om att avskaffa sexköpslagen inskickad till riksdagen, skriver Fredrick Federley, centerpartiet (c), att sexköpslagen är ett uttryck för en nymoralism som symboliserar ett åsidosättande för myndiga individers överenskommelser. Den respekt som varje land som bygger på rättsstatens principer skall visa för medborgarna, brister i och med lagstiftningen. Det Federley tillsammans med Östergren anser vara det största misstaget vid utarbetandet av lagstiftningen är att målgruppen lagen är ämnad att skydda inte blivit hörda i frågan. Att det sedan lyder en homogen övertygelse mellan partierna att lagstiftningen enbart skapar möjlighet till skydd för de kvinnor och män som lever i prostitution kan anses skrämmande. Federley menar att de individer som ligger bakom lagstiftningen är välbärgade personer som lever i en trygg miljö med en privatmoral som de genom lagstiftningen lagt över på målgruppen. Vidare framkommer det av motionen att den befintliga sexköpslagstiftningen är överflödigt vad det gäller att skydda offren för våld inom prostitution då det tidigare redan existerar en lag som hanterar de fall där en individ utsätts för övergrepp (Federley, 2010).

Som ovanstående text visar går rösterna kring sexköpslagen isär, på politisk nivå är förespråkare för lagen överrepresenterad. De verksamheter som är aktiva på området, i Sverige idag, bygger på den handlingsplan som regeringen undertecknade år 2008. Hur ställer sig då målgruppen till lagstiftningen och den inverkan lagen haft på deras livssituation? I en intervju från år 2009, berättar sexarbetaren Pye Jacobsson (2009), om sin upplevelse av hur lagstiftningen påverkat de prostituerade i Sverige. Jacobsson är en sexarbetare och likt många andra i samma situation är hon svensk, medelålders och arbetar inomhus från sin lägenhet. Som prostituerad, eller sexarbetare som hon föredrar att kalla sig, har hon arbetat 21 år tillbaka och kallar sig själv för sexarbetaraktivist. Jacobsson inleder intervjun med att säga att det står i lagen att all prostitution är ofrivillig, sexarbetare är enligt lag offer under köparens våld. Hon ser inte sig själv som ett offer men menar att om en sexarbetare motsätter sig offerrollen anses denne inte vara representativ för den svenska sexindustrin. Själv anser hon att de flesta inom hennes yrkesgrupp är likt henne svenska, inomhusarbetare i medelåldern. För kvinnor eller män likt henne, inomhusarbetare, har införandet av lagen varit till fördel då de flesta kunder idag anser det säkrare att gå till en svensk inomhusarbetare än någon som arbetar med prostitution utomhus. Förändringen har bidragit till att Jacobsson kan höja priserna för tjänsterna. Dock finns det en nackdel med vad hon kallar "the pimping law" eller lagen om att vara hallick i Sverige (Jacobsson, 2009). Den stereotypa bilden av en prostituerad ses på grund av politikernas retorik som offer. Det har medverkat till att om en granne misstänker att en individ i deras omgivning säljer sex kontaktar denne polisen, vilket ofta resulterar i att hyresvärderna vräker sexarbetaren för att inte själv bli anklagad för att agera hallick. Det finns även fall där två kvinnor som haft en gemensam lägenhet blivit anklagade för att vara hallickar till varandra vilket bidragit till att sexarbetare valt att arbeta mer självständigt. När en prostituerad arbetar ensam ökar risken för att bli utsatt för övergrepp eller våldshandlingar.

Jacobsson menar att som sexarbetare vinner du i lagens ögon mest på att leva upp till den samhällseliga stereotypa bilden, dock innebär den stereotypa bilden för henne också en avhumanisering vilket medför en risk i mötet med kunden. När en kund upplever den prostituerade som ett objekt för dennes behov ökar även risken för våld från köparens sida. Dock har lagen inneburit mest konsekvenser för de kvinnor och män som arbetar utomhus och de som är utsatta för våld eller är offer för människohandel, vilket Jacobsson anser är en verklighet som inte bör förbises. Förr kunde förhandlingen med kunden ske genom dennes fönsterruta och sexarbetaren inom utomhusprostitutionen hade möjlighet att tacka nej till

erbjudandet. Idag är kunderna för nervösa för att stanna och förhandla på öppen gata, istället måste sexarbetaren först kliva in i bilen och åka med, vilket gör att risken för utsatthet ökar. Jacobsson gör skillnad på ”bra” och ”dåliga” kunder, de bra kunderna är de trygga men också de som i första hand söker upp inomhusprostituerade för att skydda sig själva från att bli upptäckta. Det medför en konsekvens för dem som arbetar inom utomhusprostitutionen eftersom de ”dåliga” och våldsbenägna klienterna är de som fortfarande söker sig till utomhusprostituerade. De sexsäljare som håller till på gatan har idag inte råd att neka en våldsamt individ.

För de personer som är offer för människohandel har lagen inneburit att deras möjligheter till räddning minskat. Jacobsson berättar i intervjun att de flesta tips om att en individ är utsatt för våld eller trafficking kom in till polisen från kunderna själva, vilket har minskat betydligt sedan lagen om köp av sexuella tjänster infördes. Idag väljer köparen att avstå från att hjälpa de människor som är utsatta för den formen av övergrepp för att skydda sig själva från att bli anklagade för att ha köpt en sexuell tjänst (Jacobsson, 2009).

2.1 En fråga om frivillighet

Nedanstående diskussion förs för att tydliggöra att åsikten om frivillighet i ett inträdande i prostitution finns och återkommer hos olika personer som arbetar som prostituerade. Hur många vet vi inte, men vi vet att det är en grupp som existerar i samhället.

Socialstyrelsen gav år 2008 ut rapporten ”Interventioner mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål”, rapporten belyser nationella och internationella insatser som används i ett preventerande syfte mot prostitution. En av insatserna som diskuteras är empowerment- inspirerat socialt arbete (IMS, 2008). Rapporten väckte frågeställningar som sedan kom att ligga till grund för vår studie. Begreppet empowerment betonar vikten av att stötta personer som upplever sig vara i en utsatt livssituation, och se individen som en aktör som själv ”vet vart skon klämmer” vilket bryter äldre föreställningar om att människor anses passiva, okunniga och i behov av styrning (ibid.). Med den utgångspunkten i relation till rapportens syfte startade en reflekterande process hos oss. Då empowerment syftar till att stärka individer att själva ta makten över sitt liv och att då använda perspektivet som en insats med infallsvinkeln att motarbeta prostitution kan upplevas motsägelsefullt. Empowerment- perspektivet bygger på den egna förmågan att självständigt fatta beslut och ta makten över den egna livssituationen (Askheim & Starrin, 2007). Vilket innebär att de beslut som fattas kring en individ skall bygga på frivillighet.

Ett av de politiskt starkaste argumenten för ett socialt arbete mot prostitution är just frågan om frivillighet. Länsstyrelsen skriver på sin hemsida angående människohandel för sexuella tjänster eller trafficking, att antalet personer som varje år blir exporterade till Sverige för sexuell exploatering är ungefär 400-600, oftast kvinnor, per år. Människohandel är, enligt FN, efter narkotika- och vapenhandeln den tredje största inkomstkällan i världen och utbredningen växer i takt med efterfrågan. De individer som faller offer för människohandeln i Sverige brukar i regel vara unga, någonstans mellan 14 till 20 år. För att förhindra att utbredningen av trafficking i Sverige ökar har länsstyrelsen fått i uppdrag att stärka det förebyggande arbetet mot prostitution och människohandel. Stärkning av det förebyggande arbetet skall ske genom att samarbeta med verksamheter som kan bli aktuella för människohandel, exempelvis restauranger (Länsstyrelsen, 2013). Mot den bakgrunden kan den politiska debatten angående prostitution förstås, för hur kan en person som köper sexuella tjänster veta med all säkerhet att säljaren utför tjänsten frivilligt och inte är utsatt för människohandel eller trafficking.

Frågan om frivillighet och den fria viljan har av filosofer och forskare diskuterats i decennier. I intervjun med Pye Jacobsson diskuterar hon sitt eget val av yrke i relation till frågan om frivillighet. Hon menar att de flesta inom sexindustrin väljer att vara sexarbetare av någon anledning, ibland enbart som en strategi för överlevnad. Dock menar hon att i de flesta val människor gör, går att diskutera den bakomliggande frivilligheten, oftast är det olika händelser i livet som avgör vad en individ väljer att arbeta som. Jacobssons diskuterar frågan om frivillighet genom att jämföra sexarbete med individer som arbetar med exempelvis att hjälpa människor med sin hygien. Jacobssons menar att de individer som utför den form av arbete omöjligt gör det för att det är personens drömjobb utan som ett sätt att kunna betala sin hyra. Jacobsson frågar sig där efter vad som egentligen är frivillighet (Jacobsson, 2009). I P1 dokumentären "Madonnan och skökan" (2011), intervjuar journalisten Mia Blomgren en kvinna, som kallar sig Helena, som vid 70 års ålder gick i pension efter att i 35 år arbetat som prostituerad. Blomgren låter kvinnan berätta om vad som ledde fram till beslutet att prostituera sig. Den livshistoria som Helena berättar är fylld av övergrepp från män i hennes omgivning. Helena upplever själv att valet av att vara sexarbetare var hennes eget, och ser det som ett sätt att behålla kontrollen över manliga kontakter. Blomgren ställer intervjun på sin spets när hon frågar Helena om de övergrepp som män utsatt henne för inte kan vara den bidragande faktorn till prostitutionen. Helena menar att det som hon utsattes för som liten var fruktansvärt men valet att prostituera sig kunde hon lika gärna gjort ändå (Helena, 2011).

3. Metod

I kapitlet kommer det att redogöras för den vetenskapliga ansats som ligger till grund för uppsatsen samt vilket analytiskt redskap som har används vid kodningen av det empiriska materialet. Kapitlet diskuterar även olika etiska frågeställningar som uppkommit under arbetets gång och hur de problemen har hanterats för att minimera risken för en oetisk studie.

3.1 Områdesbegränsning

När vi talade med varandra om prostitution drog vi omedvetet paralleller till trafficking eller människohandel, frågan om frivillig prostitution var för oss helt obekant. Detta ledde till att vi insåg att prostitution inte alltid behöver innebära ofrivillighet. Vårt arbete kommer att lägga fokus på det empowerment inspirerade sociala arbetet som bedrivs med sexarbetare som själva anser sig utföra tjänsterna frivilligt. Vår studie kommer att framställas utifrån socialarbetares perspektiv. De respondenter som medverkat i uppsatsen företräder psykiatrin, en socialtjänst, en kvinnojour, en prostitutionsgrupp samt en missbruksenhet i södra Sverige.

3.2 Val av forskningsmetod och vetenskapsteoretisk ansats

Studien genomförs kvalitativt i form av kvalitativa forskningsintervjuer och berättande frågeformulär som ett sätt att undersöka hur respondenterna upplever den prostituerades livssituation samt för att skapa förståelse för hur det empowerment inspirerade arbetet bedrivs med prostituerade som själva anser att de av egen fri vilja säljer sexuella tjänster. Genom samtal med människor får vi kunskap och insikt om deras tankar och erfarenheter. Vi får också utifrån tolkningen av intervjun en känsla för vad som sägs men också hur det sägs (Kvale & Brinkmann, 2009). Avsikten med den genomförda studien är just det, att få insikt om hur det sociala arbetet med prostitution genomförs i Sverige idag. Metoden vi valt för att synliggöra detta på, är genom kvalitativa livsvärldsintervjuer. Metoden använder vi för att skapa förståelse för hur respondenterna som deltagit i studien upplever den prostituerades livssituation och hur de professionellas upplevelse av målgruppen inverkar på det empowerment inspirerade arbetet.

Studien grundas i en fenomenologisk ansats, då denna syftar till att studera hur människor upplever livsvärldsfenomen, vad det är för upplevelser någon har och delar med sig av (Kvale & Brinkmann, 2009). Begreppet livsvärld åsyftar till världen så som den framstår för människan i den praktiska hanteringen av ting. Enligt Edmund Husserl är livsvärlden den grundläggande förutsättningen för att något skall få en mening för individen. Livsvärlden

beskrivs alltid ur ett subjektivt perspektiv, dock innebär nödvändigtvis inte det att upplevelsen av ett fenomen är uteslutande individuellt. Genom att tillskriva oss erfarenheter av andras perspektiv kan den egna upplevelsen kompletteras och fördjupas (Thomassen, 2006). En av anledningarna till ansatsen, ligger i att det aldrig går att skapa sig en förståelse av världen så som den är i sig, oberoende av människan. Förståelsen av det sociala arbetet sker genom att individer delger andra sin upplevelse av de insatser som utförs och på så vis framträder världen alltid ur ett mänskligt, till viss del subjektivt perspektiv. I studien har prostitutionsfrågan framställts utifrån socialarbetarens livsvärld, respondenternas upplevelse av de prostituerades livssituation. Som ett sätt att skapa möjlighet för den dialog som krävs för förståelsen som eftersöktes genomfördes vår studie kvalitativt.

Inom den kvalitativa forskningen är drivkraften att uttrycka händelser, handlingar samt normer utifrån den studerades perspektiv, en konsekvens av detta är att det material som redovisas alltid måste ses i sitt sammanhang. Generaliserbarheten inom den kvalitativa forskningen kan därför bli bristfällig på så vis att det resultat som frambringas inte går att lyfta ur kontexten och överföras till andra sammanhang lika enkelt som inom den kvantitativa forskningen där resultatet ofta presenteras i form av siffror och där generaliserbarhet är den kvantitativa forskningens största drivkraft och influeras av naturvetenskapen. Den brist det kan upplevas finnas inom den kvalitativa forskningen vad det gäller generaliserbarhet har vi i studien försökt reducera på så vis att materialet insamlats med hjälp av både semistrukturerade intervjuer, frågeformulär samt att studien inkluderar olika verksamheter och organisationer som är aktiva på området. Alan Bryman (1997), menar att användandet av en kombination av datainsamlingsteknik tenderar att minska utsattheten för anklagelser om begränsad generaliserbarhet (Bryman, 1997).

3.3 Urval och bortfall

Respondenterna som medverkat i studien kommer från olika verksamheter och organisationer i södra Sverige, som på ett eller flera sätt arbetar med prostitutionsfrågan. Dessa har varit psykiatri, en kvinnojour, prostitutionsgruppen, socialtjänsten och en missbruksenhet. I Kvale och Brinkmann (2009) står det att i en vanlig intervjustudie brukar antalet intervjuer ligga omkring femton till trettio stycken (Kvale & Brinkmann, 2009). Att genomföra det antalet intervjuer under den tid som fanns till förfogande ansågs inte realistiskt utan fick på grund av tidsbrist begränsas. Studien som genomförts var i ett inledande stadium tänkt innehålla omkring sex stycken renodlade livsvärldsintervjuer. På grund av att dessa syftar till

att nå respondentens egen upplevelse av ett fenomen. Visionen var att det empiriska materialet skulle täcka både den professionella infallsvinkeln på arbetet med prostitution men även sexarbetares erfarenhet av att vara en del av hjälpapparaten. Med hänsyn till den utsatthet den valda målgruppen, de sexarbetare som anser att de är sexarbetare frivilligt, kan upplevas befinna sig i innebar det att möjligheten att få dem att delta i uppsatsen minskade. Då det material som önskades från dem var känsligt och kunde ge oönskade konsekvenser på individernas livssituation beslutades det att studiens empiriska material enbart kom att fokuseras till de individer som arbetar professionellt i förhållande till dagens sexarbetare. När marginaliserade grupper deltar i en forskningsprocess kan det finnas en förhoppning från individernas sida att deltagandet skall leda till bättre hjälp för den egna gruppen. Som forskare eller student måste detta vägas in i beslutet att använda sig av målgruppens berättelser, att skapa möjlighet för individernas förhoppningar att bli besannade (Kalman & Lövgren, 2012). Att utlova en förändring för målgruppen ansågs inte genomförbart utan som tillägg till det insamlade materialet användes istället andrahandskällor i studien, journalisters och författarens redan gjorda intervjuer med sexarbetare. Valet av att använda oss av dessa intervjuer, mestadels i vår bakgrund, är för att synliggöra att det inom målgruppen existerar individer som upplever att de på egen fri vilja agerar sexarbetare.

Eftersom efterfrågan på material från socialarbetarna var större än tillgången fick den valda insamlingsmetoden ändra karaktär, från att enbart inkludera livsvärldsintervjuer förändrades det till att innehålla både frågeformulär och intervjuer. Eftersom urvalet skall tjäna undersökningens syfte, vilket innebär att det skall ske så många intervjuer som krävs för att besvara studiens frågeställning, var frågeformulär som komplement till de insamlade intervjuerna nödvändigt för att skapa ett helhetsperspektiv på det sociala arbete som utförs tillsammans med målgruppen (Kvale & Brinkmann, 2009). Valet att studera olika verksamheter baserades på en ambition om att möjliggöra för en jämförelse mellan hur det empowerment inspirerade sociala arbetet med prostitution bedrivs. Genom jämförelsen hoppades vi kunna synliggöra skillnader och likheter mellan respondenternas upplevelse kring målgruppen och utifrån detta synliggöra om upplevelsen har betydelse för hur empowerment kommer till uttryck inom verksamheterna. Undersökningens syfte var att studera hur respondenterna, utifrån den egna upplevelsen av de prostituerades livssituation, bedriver empowerment inspirerat socialt arbete med målgruppen. Att enbart fokusera på en verksamhet upplevde vi skulle innebära att studien enbart utgick från ett perspektiv. På grund av bortfallet

och inom ramen för tiden till förfogande för uppsatsskrivandet blev urvalet något annat och baserades på både personliga intervjuer och mail svar på frågeformulär.

Självklart kan det ifrågasättas äktheten i de svar som tillgavs studien via frågeformulär, då svaren inkom genom tredje part, dock fanns ingen valfrihet i att ifrågasätta detta då det var ett krav från respondenterna själva att få vara anonyma just för att materialet upplevdes känsligt då respondentens egen upplevelse av dennes livsvärld efterfrågades. Alternativet var att utesluta frågeformulären helt med konsekvens av att det empiriska materialet skulle bli bristfälligt. Av de frågeformulär som mailades ut till olika verksamheter i olika kommuner fanns en förhoppning att få tillbaka tio svar, fem svar mailades tillbaka. Orsaker till bortfallen förklarades inte.

3.4 Datainsamlingsteknik

Det empiriska material studien bygger på är inhämtat genom halvstrukturerade livsvärldsintervjuer samt frågeformulär. Valet av att använda livsvärldsintervjuer vid insamlingen av material grundas i viljan att fånga respondentens egen upplevelse av sexarbetarens livssituation. En av de teoretiska perspektiv vi valt att använda oss av i studien är stigmatiseringsteorin. Inom den finns en tanke om att individer i samhället tillskrivs ett stigma när omgivningen tillskriver en individ egenskaper utifrån den upplevelse människorna i omgivningen har kring den enskilde (Goffman, 1972). Vårt val att studera välfärdaktörernas egen upplevelse av målgruppen baseras utifrån ett stigmatiseringsperspektiv på att det empowerment inspirerade arbetet kan styras av de egenskaper som omgivningen tillskrivit målgruppen. För att synliggöra detta ansåg vi att det fanns en vikt i att studera respondenternas egen upplevelse av de prostituerade på grund av att de i mötet med individen kan utgå ifrån de attityder som finns i samhället kring målgruppen. Tanken är att genom användningen av livsvärldsintervjuer skapa möjligt att komma åt de professionellas upplevelse på djupet, inte den profession individen företräder utan personen inom professionen. Sammanfattningsvis har det genomförts fyra stycken intervjuer med individer från olika verksamheter, det har som komplement till dessa inkommit fem stycken frågeformulär baserade på den intervjuguide som legat till grund för datainsamlingen. Valet att använda halvstrukturerade livsvärldsintervjuer bygger på tanken om att förstå om attityder i samhället kring målgruppen också är en del av respondenternas egen upplevelse kring den prostituerades livssituation. Och om den upplevelsen respondenterna har kring sexarbetaren inverkar på hur respondenterna arbetar med empowerment-inspirerat arbete.

Intervju som metod skapar möjligheten att komma åt och beskriva den levda livsvärlden och syftar till att återge den kvalitativa mångfalden snarare än att ta fasta på en specifik kategorisering. Dock går det återigen att ifrågasätta om resultatet av en halvstrukturerad livsvärldsintervju är generaliserbart då resultatet framställs ur enskildas subjektiva upplevelse av ett fenomen (Kvale & Brinkmann, 2009). Att studera individernas egen upplevelse av dess livsvärld innebär att världen framställs ur ett subjektivt perspektiv, dock menar Husserl att ”subjektivt perspektiv” inte nödvändigtvis är ett individuellt perspektiv. Han menar att andra människor också är deltagare i vår omedelbara upplevelse i livsvärlden vilket kan innebära att livsvärlden är en horisont för gemensamma erfarenheter, uppfattningar och förståelsemönster (Thomassen, 2006). Med andra ord skulle den valda form av datainsamlingsteknik kunna skapa en mer generell bild av hur empowerment kommer till uttryck i det sociala arbetet med ovanstående målgrupp.

Att använda sig av semistrukturerade kvalitativa forskningsintervjuer innebär att intervjuaren använder sig av en ”öppen” intervjuguide där vissa teman är specificerade och ibland även eventuella frågor kring dessa. Tanken är att skapa möjlighet för individen att utifrån det egna perspektivet på fenomenet beskriva upplevelsen av det (Kvale & Brinkmann, 2009). Valet av datainsamlingsteknik baseras även på mångfalden av användandet av begreppet empowerment. Begreppet inrymmer en mängd andra termer som beroende på individ kan ha olika innebörd, där exempelvis ordet ”självförelit” kan vara ett tema i sig (Askheim & Starrin, 2007). Metoden skapar förutsättning för en öppenhet för nya och oväntade fenomen, dock kräver detta att intervjuaren förhåller sig kritiskt medveten om de egna föreställningarna kring begreppet och om vad som sägs. Olika intervjuare kan utifrån samma intervjuguide få ut olika påståenden om samma tema beroende på deras varierande känslighet för och kunskap om ämnet för intervju. Eftersom det i den utförda studien varit två stycken personer som genomfört intervjuerna utifrån samma intervjuguide har det varit viktigt att på förhand definiera och diskutera de olika temana för att på så vis skapa en gemensam förståelse vid utförandet av intervjuerna (Kvale & Brinkmann, 2009). Viktigt att tänka på vid genomförandet av en kvalitativ forskningsintervju är att intervjuer är förenade med asymmetriska maktförhållanden på så sätt att det är intervjuaren som ställer frågorna, bestämmer ämnet samt inleder och definierar (tolkar) intervjusituationen (ibid.).

Användandet av frågeformulär upplevdes nödvändigt för att få en djupare förståelse kring ämnet samt att inkludera fler organisationer i studien. Dock fanns det en risk med att blanda

metoderna, frågeformulären tenderade att få en mer kvantitativ riktning då svaren som inkom blev mer generella och faktabaserade än det dialogiska berättandet. Det gick att ifrågasätta om respondenterna besvarade frågorna utifrån den egna upplevelsen eller utifrån den verksamhetsbeskrivning som låg till grund för arbetet. Dock kunde formulären användas som komplement till de mer renodlade kvalitativa intervjuerna och i vissa fall stärka de påståenden som enskilda uttryckt. Vilket också bekräftade Husserls tanke om att det individuella eller subjektiva perspektivet på fenomen också kan ses som gemensamma erfarenheter. Likt Cooks (1984), studie av effekten av kön på hur föräldrar upplever sina svårt cancersjuka barn, kunde det vid insamlingen av materialet upplevas att kombinationen mellan metoderna i vissa fall bekräftade varandra (Bryman, 1997).

3.4.1 Diskussion kring vald datainsamlingsteknik

Kvale (1997), gör en beskrivning i boken *Den Kvalitativa Forskningsintervjun*, om hur det med hjälp av att använda sig av halvstrukturerade livsvärldsintervjuer, går att skapa sig en bild av den som intervjuas och dennes livsvärld, vad hen säger på ett djupare plan men också på det faktiska planet. Att använda en halvstrukturerad livsvärldsintervju innebär att det skapas ett djup i samtalet kring få frågor men med bredare frågeställningar (Kvale, 1997). Vår tanke är att genom användningen av livsvärldsintervjuer skapas möjligheten att komma åt de professionellas upplevelse på djupet, inte den profession individen företräder utan personen inom professionen. Vårt syfte har varit att få ta del av våra intervjupersoners livsvärld utifrån de teman vi hade, vilka är makt, stigmatisering och empowerment. Den styrka vi kan se i att genomföra våra intervjuer på det här sättet är en möjlighet att komma in på djupet av, i vårt fall, socialarbetarens egen upplevelse. Det vi ser som en risk med valet av intervjuemetod är att i själva mötet, oss och respondenten emellan, kan socialarbetaren tendera att välja att agera helt utifrån sin yrkesroll. Att hen som vi intervjuar beskriver sin upplevelse av målgruppens livsituation enbart utifrån ett verksamhetsperspektiv.

Styrkan i muntliga intervjuer är att de bygger på den intervjuades egna tankar, medvetenhet och upplevelse (Cuff & Payne, 1996). Genom att genomföra muntliga intervjuer får vi möjligheten att tydliggöra de frågeställningar vi haft. I intervjutillfället kunde vi ställa klargörande frågor vilka säkerställde att vi förstått den intervjuade på ett korrekt sätt. Intervju som metod skapar möjligheten att komma åt och beskriva den levda livsvärlden och syftar till att återge den kvalitativa mångfalden snarare än att ta fasta på en specifik kategorisering (Kvale & Brinkmann, 2009) Det går att ifrågasätta om resultatet av en halvstrukturerad

livsvärldsintervju är generaliserbart då resultatet framställs ur enskildas subjektiva upplevelse av ett fenomen

Styrkan med att använda enkäter i form av frågeformulär är att det går att dra generella slutsatser och att vi fick en bredd inom området prostitution, dock ser vi en stor svaghet med att ha gjort på detta sätt i vår studie. Vi mister chansen till att ställa de frågor som skulle kunna säkerhetsställa att vi som intervjuare uppfattat svaret på rätt sätt. Men med de frågor vi hade upplever vi ändå att vi fick en bra grund till vår uppsats. Vi upplever också att vi lyckades hitta de rätta frågorna i vårt valda ämne prostitution för att kunna använda resultatet. Enligt Kvale & Brinkman (2009), görs definitionen av halvstrukturerade livsvärldsintervjun som, *En planerad och flexibel intervju med syfte att erhålla beskrivningar av intervjupersonens livsvärld och tolkningen av meningen i de beskrivna fenomenen (Kvale & Brinkman, sid. 358, 2009).*

Det är utifrån denna definition, att det är just socialarbetarens egen beskrivning av fenomenet prostitution och hans egen verbala förmåga, som gjorde att vi valde den halvstrukturerade livsvärldsintervjun som intervjuform. Förutsättningarna för att använda metoden är att det skapas en öppenhet gentemot nya och oväntade fenomen. För det krävs att den som intervjuar har ett kritiskt medvetet förhållningssätt gentemot sina egna föreställningar om begreppet och gentemot det som uttalas. Utifrån samma intervjuguide kan olika intervjuare få ut helt olika påståenden om precis samma tema och det är beroende på den variation som finns för känslighet och kunskapen som finns omkring det ämne som ligger inom ramen för intervjun. Intervju som metod upplever vi vara en konstform. Att inte genomföra alla intervjuer vid samma tillfälle eller att vänta med transkriberingen till efter att alla intervjuer blivit genomförda upplever vi ha varit en fördel. Vid transkriberingen av första intervju uppmärksammades frågeställningar som inte var tillräckligt öppna för att skapa möjlighet för respondenten att beskriva utifrån den egna upplevelsen. Hade vi valt att inte göra på detta sätt finns en risk för att det empiriska material vår studie grundas på inte blivit lika omfattande.

3.5 Genomförande

De teoretiska ramarna var fastställda innan påbörjad datainsamling vilket bidrog till att de frågor som intervjuguiden baserades på styrdes av begreppen makt, stigmatisering och empowerment, vilka blev våra huvudteman intervjuerna. För att skapa möjlighet för en öppen

dialog med respondenten var ambitionen vid utformandet av intervjuguiden att ställa öppna frågor vilket möjliggör en friare beskrivning kring upplevelsen från socialarbetarens sida. Valet att använda fenomenologisk ansats i studien baserades på en tanke om att möjliggöra för intervjupersonen att utifrån den egna upplevelsen beskriva arbetet med prostitution. För att skapa möjlighet till det utformades intervjufrågorna utifrån ett individperspektiv där respondentens egen upplevelse dominerade. Dock framkom det vid intervjutillfällena att respondenterna tenderade att besvara frågorna utifrån verksamhetens syfte med arbetet. Underfrågor blev därför väsentliga på så vis att de möjliggjorde för intervjuaren att styra intervjun tillbaka till individens egen erfarenhet av att arbeta med prostitution. Då tanken inom en halvstrukturerad livsvärldsintervju är att förstå fenomen utifrån respondentens egen upplevelse av dem (Kvale & Brinkmann, 2009).

Efter utformad intervjuguide och informationsbrev togs första kontakten med en prostitutionsgrupp i Sverige. Tanken var i ett inledande stadium att de respondenter som på frivilligbasis deltog i studien skulle bidra med majoriteten av det empiriska materialet. Vid första kontakten med verksamheten mailades informationsbrevet ut och det inkom ett besked om att ett flertal individer kunde tänkas delta i studien. Respondenterna godkände inspelning av intervjusekvensen men när denne skulle infalla var ännu inte fastställt. Efter både mail och telefonkontakt fram och tillbaka skickade verksamheten ut ett mail om att det uppstått förhinder för respondenterna och att de på grund av detta inte längre hade möjlighet att delta i en intervju. Eftersom vi hade stort behov av att få till de tänkta intervjuerna skapades frågeformuläret som ett sätt att möjliggöra ett deltagande för respondenterna från prostitutionsgruppen. De kunde tänka sig att svara via mail på ett frågeformulär med förbehållet att det inte fick vara för omfattande på grund av tidsbrist samt att de valde att inte besvara en av frågorna. Eftersom vi under ett antal veckor väntat på att få komma och göra våra intervjuer som nu inte blev av fick vi knappt om tid att finna andra organisationer inom ramen för ämnet. Tiden till förfogande var helt plötsligt knapp och kontakten med tidigare verksamheter, psykiatrin, kvinnojouren, socialtjänst samt en missbruksenhet i södra Sverige som legat inom intresseområdet kontaktades. Intervjuer genomfördes och de spelades in efter att ha fått samtycke till det. Efteråt transkriberades materialet. En av de intervjuade, verksam inom psykiatrin med bred kunskap och erfarenhet inom och med prostituerade fick frågan om hen kände till fler eventuella intervjurespondenter.

De respondenter denne ansåg aktuella för studien var individer som arbetade inom de verksamheter som vi i ett tidigare skede ansett aktuella, dessa var socialtjänsten och en

missbruksenhet, frågeformulären mailades genom respondenten som företrädde psykiatrin. Svaren mailades sedan tillbaka till intervjupersonen inom psykiatrin och sedan vidare till oss. Informationen om garantin om att skydda källors anonymitet kunde upprätthållas genom att göra på det sättet samt att åtkomsten till fler intervjuer dubblerades. I och med tidsbristen som uppstod genom det stora bortfallet av den organisation som stått till förfogande i det inledande skedet ansågs tiden inte räcka till för att på nytt göra om det arbete som tidigare gjorts dock fanns ett färdigt grundmaterial vilket justerades och anpassades till nya verksamheter.

Respondenterna som deltagit i studien representerar olika verksamheter inom den offentliga sektorn i Sverige. Det har varit individer från missbruksenheter, psykiatrin, socialtjänsten, kvinnojourer och en prostitutionsgrupp. Efterhand som intervjuer genomförts och frågeformulär inkommit skedde en analys av materialet. Intervjuerna transkriberades ordagrant för att skapa möjlighet för att möjliggöra delvis en förbättring av frågeställningar och hur dessa framställs vid intervjutillfället för intervjuaren men också för att möjliggöra eventuella tolkningar av det osagda.

3.5.1 Litteraturstudie och Internetkällor

Det teoretiska material som används i studien har till största del varit litteraturstudier. Vissa artiklar samt utredningar och intervjuerna med de prostituerade är enbart tillgängliga online. Prostitutionsutredningen skriven av Hanna Olsson (1981), rekommenderades av handledare vilken används återkommande i uppsatsen. SOU rapporten från år 1981 har i vår uppsats använts för att skapa förståelse för bakgrunden till prostitutionsdebatten i Sverige. Genom Regeringens hemsida har handlingsplanen för prostitution och människohandel för sexuella ändamål hämtats tillsammans med motioner och beslut rörande prostitutionsfrågan och sexköpslagen. Det fanns en vikt i att hämta förstahandskällan av dessa då den politiska inställningen till prostitutionen i Sverige är något som diskuteras löpande i uppsatsen. Då Fredrik Federleys motion argumenterar mot lagstiftningen och hur utredningar av prostitutionen har gått till var det väsentligt att ta med delar av den debatt som fördes på politisk nivå kring skrivelse 2007/08:167 *handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål*, genom debatten kunde argumentationen för sexköpslagen och prostitutionsarbetet i Sverige lyftas fram för att skapa förutsättning för ytterligare ett perspektiv till den politiska debatt som förs kring frågan. Debatten går att se på regeringens hemsida i form av videoklipp.

De böcker som används under avsnittet tidigare forskning har tagits fram med hjälp av biblioteks kataloger. Det skulle visa sig att urvalet av litteratur i ämnet var enormt. För att kunna sortera ut det som ansågs mest intressant för studien gjorde vi en områdesbegränsning. En hel del forskning har bedrivits utomlands under andra politiska förhållanden än Sverige. För att uppsatsen inte skulle upplevas eller bli vinklad blev utredningarna och regeringens skrivelser viktiga för att skapa förståelse för bakgrunden till ståndpunkterna. Under avsnittet tidigare forskning lyfter vi forskning som gjort kring sexköpslagen och hur lagstiftningen inverkat på de prostituerades livssituation, vi fann ingen forskning kring hur socialt arbete med prostitution bedrivs i landet. Valet att använda den forskning som presenteras under avsnitt tidigare forskning, baseras på en tanke om att vi utifrån vårt syfte, att studera respondenternas upplevelse av de prostituerades livssituation, hade en tanke om att de attityder som forskningen menar existera i landet kring målgruppen kan ha bidragit till hur respondenterna väljer att beskriva målgruppen. Samt att respondentens upplevelse kan inverka på hur empowerment kommer till uttryck i socialt arbete med prostitution.

3.6 Analysmetod

Studien har genomförts deduktivt vilket innebär att teorin får en styrande roll i det insamlade materialet. Det deduktiva arbetssättet kommer i studien till uttryck genom att de teoretiska utgångspunkterna var fastställda innan påbörjad datainsamling. Intervjuguiden och sedermera även frågeformuläret byggdes på grund av detta upp kring centrala begrepp som stigmatisering, empowerment och makt då det fanns en önskan om att skapa förståelse kring hur respondenterna upplever begreppen och hur teorierna speglas i en realitet. Eller om antagandet att prostituerade är en stigmatiserad grupp också var en mening som de individer som arbetar med målgruppen upplever. Dock har datainsamling och analys av det insamlade materialet skett löpande, på så vis har frågeställningarna vid intervjun och frågeformulären förändrats över tid. Nya tankar och insikter kring ett fenomen har möjliggjort mer fördjupade frågor vid de olika tillfällena. Dock har de huvudteman intervjuguiden utgått ifrån varit de samma men frågeställningarna kan i vissa fall ha sett olika ut. Tanken var vid ett inledande skede att arbeta enbart induktivt, att låta data styra val av teori, eftersom det fanns en föreställning om att det deduktiva arbetssättet kunde hämma intervjusituationen på så vis att det utgår från förutbestämda hypoteser och teoretiska ansatser (Watt Boolsen, 2007). Trots detta valdes det deduktiva arbetssättet då intresset för studien skapats långt innan starttillfället och teorikapitlet skrivits i tidigare kurs, det fördes en diskussion om byte av teoretiska

ansatser eller skapa en intervjuguide helt oberoende av teorin. Det visade sig vara svårt då tanken om att studera fenomenet utifrån empowerment och stigmatisering ansågs falla mest naturligt utifrån intresseområdet. Som ett sätt att försöka förhindra att teorin hämmade respondenternas svar valdes delvis den fenomenologiska ansatsen där socialarbetarens egen upplevelse av ett fenomen styr det insamlade materialet.

Den analysmetod som används i studien har varit meninganalys. Det innebär att uttolkarens antaganden och frågor till texten ingår i de tolkade meningarna. Meningstolkningen av intervjutexter går utöver den mening som sägs till djupare och mer kritiska tolkningar av texten. Det innebär att uttolkaren går utöver det direkt sagda för att skapa strukturer och relationer som inte är omedelbart framträdande i intervjun (Kvale & Brinkmann, 2009). Valet av analysmetod baseras på tanken om att det inte finns någon absolut sanning utan de tolkningar som görs av texter baseras på uttolkarens erfarenheter och andras tolkningar och på så vis tillskrivs innehållet en mening (Thomassen, 2007). Analysmetoden har även varit med och reducerat problematiken som uppstod vid kombinationen av frågeformulär och intervjuer genom att det inom meningstolkning inte läggs vikt vid att finna en absolut sanning utan istället på att försöka se nyanser, skillnader samt paradoxer. Innan analysen av materialet hade vi fastställt tre huvudteman – empowerment, stigmatisering samt makt, under dessa teman strukturerades sedermera svaren från respondenterna upp utifrån koder som exempelvis egenmakt, individanpassning med mera. Kodningen av materialet skedde utifrån datastyrda koder, vilket innebär att vid påbörjad analys existerade inga förutbestämda koder utan dessa utvecklades allt eftersom det skedde en tolkning av materialet (Kvale & Brinkmann, 2009). Koderna som framträdde vid första analystillfället överfördes sedan vid kodningen av resterande material. De meningar som kunde kodas liknande, fördes sedan samman under tre kategorier eller teman som baserades på den teori som stod till förfogande. Respondenternas uttalanden sammanfördes i ett dokument utifrån kodningen men markerades med intervju 1, intervju 2 och så vidare.

Dock är det viktigt att innan analysituationen reflektera kring det ojämna maktförhållandet som uppkommer vid tolkning av mening. Har uttolkaren rätten och makten att tillskriva andras yttranden en mening, eller bör informanten ha inflytande över hur tolkningen sker av dennes historia? Utifrån det fenomenologiska perspektivet som studien baseras på registrerar och tolkar intervjuaren meningen i det som sägs (Kvale & Brinkmann, 2009). I uppsatsen är ambitionen att låta respondenternas svar styra hur tolkningen görs, både som ett sätt att bekräfta men också motsäga de teorier och den tidigare forskning som används i studien.

Dock sker det från intervjuarnas sida en djupgående tolkning av vissa citat då det underförstådda ibland kan upplevas beskriva bilden av prostitution tydligare än de ord som respondenten väljer att använda sig av.

3.7 Validitet och reliabilitet

Syftet med vår studie är att undersöka hur olika välfärdsaktörer i södra Sverige upplever de prostituerades livssituation och hur dessa aktörer bedriver empowerment inspirerat socialt arbete i relation till prostituerade som själva anser att de av egen fri vilja säljer sexuella tjänster. Genom att studera syftet i en studie görs det anspråk på hur tillförlitlig eller sanningsenlig uppsatsens resultat och tillvägagångssätt är. Om studien besvarar det syfte den utger sig för att göra, säkerställer validiteten i uppsatsen och är en av de viktigaste delarna för att tillföra trovärdighet till det skrivna (Kvale & Brinkman, 2009). Tanken om att producera tillförlitlig kunskap har genomsyrat uppsatsen genom att de metodologiska och teoretiska val som gjorts. Det har gjorts med en tanke om att producera kunskap som är till nytta för individer och på så vis också försöka minimera risken för skador vid insamling av material och vid analysen av det sagda. Att använda intervju som huvudsaklig datainsamlingsteknik innebär en osäkerhet genom att den empiriska sanning som studien bygger på är individens upplevelse av ett fenomen, vilket skulle kunna medverka till att det resultat som presenteras är allt för subjektivt för att anses allmängiltigt eller sanningsenligt (ibid.). För att minimera risken för ett allt för subjektivt perspektiv har respondenterna i studien befunnit sig i olika kontexter utan inverkan på varandra vilket vi upplever möjliggjort att validiteten i uppsatsen kunnat bli alltmer säkerställd.

Trots att frågeformulären i studien inledningsvis enbart var ett sätt att tillföra ytterligare kunskap eftersom fyra intervjuer upplevdes bristfälliga och att det empiriska materialet i studien ansågs tunt, kan kombinationen gjort att validiteten i studien ytterligare säkerställdes. Att det empiriska materialet fastställts via två former av tekniker har också skapat förutsättning för att finna motsättningar mellan utsagorna då metoderna möjliggör olika infallsvinklar och uttrycksmöjligheter för respondenterna. Enligt Merete Watt Boolsen (2007), kan en kombination av metoder resultera i en säkerställning av validitet på så vis att olika data kan visa olika synvinklar och befinna sig på olika nivåer av sanning (Watt Boolsen, 2007).

Reliabilitet hänförs vid studier likt validitet till begreppet tillförlitlighet dock handlar reliabiliteten i studien inte om resultatets trovärdighet i sig utan om resultatet är möjligt att reproduceras vid nya tillfällen. Med reproduktion eller återskapande av materialet avses bland

annat om intervjupersonerna kommer att delge andra forskare nya svar, vilket innebär att analysen och resultatet av den rekonstruerade studien kommer att visa på nya slutsatser (Kvale & Brinkmann, 2009). Som ett försök att fastställa reliabiliteten har de svar som inkommit vid materialinsamlingen jämförts och analyserats utifrån samma metod. Kodningen av materialet har utförts av två kodare åtskilda för att sedan jämföras. Genom det har eventuella kontraster i tolkningen av materialet kunnat påvisas. Varje intervjutillfälle har efter godkännande blivit inspelat och transkriberats ordagrant och då har risken för missförstånd och felaktiga tolkningar minimerats.

4. Etiska reflektioner

Informerat samtycke är ett av de krav som ställs på en studie för att den skall upplevas etiskt riktig. Ett informerat samtycke innebär att forskningsdeltagarna, innan påbörjad intervju, får grundlig information om vad det innebär att delta samt vad de skall ta ställning till vid deltagande. Informerat samtycke innebär både informationskrav samt samtyckeskrav. Vid första kontakten med respondenterna tydliggjordes vad för form av studie de önskades medverka i och hur den information de delgav skulle komma att användas i uppsatsen. Enligt informationskravet skall det skrivas ett informationsbrev som tilldelas informanten innan påbörjad intervju. Informationsbrev innehåller syftet med studien, hur data kommer att användas och förvaras för att obehöriga inte skall komma åt det, vilka risker som deltagandet innebär samt vem som är ansvarig för studien. Det är viktigt att klargöra att deltagandet är frivilligt och att deltagaren har möjlighet att dra sig ut ur studien dock kan det finnas en tidsbegränsning fram till en viss punkt i arbetet (Kalman & Lövgren, 2012). I den uppsats som presenteras har deltagarna haft möjlighet att avbryta sin medverkan och med det stoppa användningen av materialet under hela skrivprocessen, detta för att få informanterna och att känna en trygghet i att delta. Samtyckeskravet innebär att deltagaren skriver under att de vill delta eller ger samtycket muntligt. Informerat samtycke är viktigt för värnandet av individers integritet och självbestämmande samtidigt som det anses värna kunskapens kvalitet (ibid.). I studien gavs ett muntligt samtycke till att delta, ingen av respondenterna har skrivit på ett samtyckesbrev och har heller inte i efterhand tagit tillbaka sitt deltagande. Dock har vissa som tidigare valt att ställa upp på intervju ändrat sig och istället besvarat det frågeformulär som fanns till förfogande. I ett inledande skede då vi hade en vision om att också tillfråga sexarbetare om de hade möjlighet att bidra med sin upplevelse var det extra viktigt att diskutera om samtycket som delgavs var på frivillig basis. Om det visade sig att de individer som var tänkta att delta från målgruppen, sexarbetare, känner ett tvång i att delta då de kan befinna sig i en beroendeställning till socialarbetaren. Socialarbetaren i sig kan också uppleva en press från den organisation denne verkar inom att bidra med information, dock var det viktigt att ifrågasätta i vilket syfte individen valt att medverka. Eftersom det i studien eftersöktes individers egen upplevelse av de insatser och det arbete som sker med prostitution i Sverige idag fanns det en risk att lojaliteten en individ känner för en verksamhet och det utförda arbetet medverkade till att svaren framställdes på en organisatorisk nivå. Vissa av de svar som inkom via frågeformulär tenderade att likna en verksamhetsbeskrivning mer än en individuellbeskrivning av fenomenet.

En av de diskussioner som förts angående valet att använda meningsanalys i uppsatsen har rört frågan om det asymmetriska maktförhållandet vid uttolkningen. Det blev extra viktigt att upplysa respondenten om att de tolkningar som sker, görs utifrån den teori som uppsatsen baseras på samt uttolkaren själv. Det har vid analysen inte skett en tolkning av respondenten i sig utan enbart kring det studerade fenomenet i utsagan. En av de svåraste tolkningarna har varit av det som inte framkommit i det direkt sagda. Uttolkaren vill att intervjun skall vara djupgående, dock finns det en risk att informanten blir kränkt vid framställandet av tolkningen av exempelvis kroppsspråket. Det uppstår därför en kontrast mellan en önskan om att vara respektfull mot informanten och riskera att det empiriska materialet enbart skrapar på ytan eller att genomföra djupgående tolkningar av det osagda och riskera att respondenten upplever sig kränkt (Kvale & Brinkmann, 2009)

Vid en studie likt en C-uppsats är det viktigt att diskutera konfidentiellitet vilket handlar om att värna om individer genom att vara noggrann med hur data hanteras och förvaras samt hur resultatet framställs. Samtidigt som det inte skall gå att känna igen individerna, öppnar detaljerade beskrivningar upp för goda resultat och genomskinlighet men också för igenkänning av individen (ibid.). Vid framställningen av resultatet var det därför viktigt att reflektera kring hur det som sagts i intervjuer framställs i skriven text. Hur materialet framställs måste ställas i förhållande till vilken nytta det tillför resultatet eller individen (Kalman & Lövgren, 2012). Eftersom den studie som presenteras är en kandidatuppsats raderades intervjuerna efter transkription, det transkriberade materialet kasserades efter att uppsatsen var färdigställd och vid utskriften användes varken namn på respondenten eller verksamheten. I uppsatsen framkommer det inte heller vilken verksamhet som respondenterna företräder utan enbart att det är verksamheter som på något sätt arbetar med prostitutionsfrågan både på daglig basis och i intervaller. I nyttjandekravet som ställs på en studie måste deltagaren informeras om på vilket sätt materialet kommer att användas och framställas. De som varit informanter i uppsatsen har godkänt att informationen enbart används i studiesyfte (ibid.).

Det är även viktigt att reflektera kring rollen som forskare. Ett av de etiska kraven som ställs på forskaren är att söka uppnå hög grad av vetenskaplig kvalitet på den kunskap som produceras. Det innebär att resultatet som framställs skall vara så korrekt som möjligt. Det kan innebära en risk för informantens integritet då kvalitativ intervjuforskning bygger på ett nära samspel med intervjupersonen vilket kan medföra en risk för att deltagaren säger mer än den vill ha med i studiesyftet. Forskaren måste vid ett sådant tillfälle ta ställning till om denne kan

med, att ta med de delarna i resultatframställningen eller om det skall reduceras bort och i så fall vilken inverkan det får på kvalitén och trovärdigheten i arbetet (Kvale & Brinkmann, 2009). För att undkomma att informanten känner att den säger mer än vad den vill ställdes frågor återkommande under intervjutillfället om det känns okej för personen att svara på frågan och om denne delgav mer än önskat.

5. Tidigare forskning

Inom den samhällsvetenskapliga forskningen har det utförts många studier i ämnet prostitution. Oftast är det den kvinnliga prostitutionens historia som framställs och undersöks ur olika vinklar dock har det på senare år även skett forskning kring den manliga prostitutionen. De studier som utförts kring den historiska prostitutionen och de faktorer som lett fram till dagens bild av att vara prostituerad har vi i vår uppsats valt att inte fokusera på eftersom vi inte upplever det vara relevant i förhållande till vårt syfte. Istället kommer delar av den moderna forskningen inom prostitution och debatten kring kriminalisering av köp av sexuella tjänster att få en mer framträdande roll. Vi har inte hittat någon forskning kring hur det sociala arbetet med prostitution bedrivs, vilket vi eftersökte till vår uppsats.

5.1 Presentation av forskare och val av studier

Under rubriken ”Studier kring svensk politik och prostitution” presenteras inledningsvis tre studier som gjorts kring Sveriges politiska ställningstagande mot prostitution och hur lagen om köp av sexuella tjänster inverkar på sexarbetarens livssituation. Studierna som presenteras kommer ifrån olika tidsperioder, år 1981, år 2002 och år 2008. Valet att använda oss av en 30 år gammal rapport baserades på en tanke om att skapa förståelse för den debatt som förs kring prostitutionsfrågan i Sverige idag.

Roger Matthews som år 2008, skrev boken *Prostitution, politics och policys*, är professor i kriminologi vid University of Kent i Storbritannien. Matthews syfte i boken är att uppmärksamma den kvinnliga prostitutionens livssituation i olika samhällen och utifrån detta diskutera befintliga regleringar av prostitutionen i länderna. Matthews sammanför i skriften olika länders politiska alternativ för att i en slutsats komma fram till ett nytt angreppssätt till prostitutionsdebatten (Matthews, 2008).

Arthur Gould är aktiv vid Loughborough Universitetet i Storbritannien. Gould har utfört en diskursanalytisk studie kring den svenska lagstiftningen om förbudet att köpa sexuella tjänster. I studien granskar författaren olika svenska tidskrifter och politiska skrifter kring införandet av lagen. Syftet med studien är att skapa förståelse kring det svenska ställningstagandet mot prostitution (Gould, 2002).

SOU 1981:71, prostitutionsutredningen, skapades i syfte att kartlägga prostitutionens utbredning i Sverige. Ett avsnitt i utredningen behandlar diskussionen omkring effekterna av en eventuell lagstiftning mot köpet av sexuella tjänster.

Valet att använda dessa tre studier bygger vi på en tanke om att den områdesbegränsning vi gjort i uppsatsen försvårat åtkomsten till tidigare forskning. Detta eftersom stora delar av den forskningen vi hittat inom området gjorts kring trafficking eller människohandel. De tre studierna fokuserar på det svenska politiska ställningstagandet mot prostitution vilket involverar både den frivilliga och den ofrivilliga prostitutionen. Vi valde att ta med prostitutionsutredningen i arbetet på grund av att de konsekvenser som utredarna anade innan ett införande av lagen, menar Matthews och Goulds i sin forskning, idag blivit ett resultat av införandet av sexköpslagen.

Under rubriken ”De prostituerades stämma” presenteras två forskare som diskuterar den samhälleliga bilden av prostitution och som tillsammans skrivit rapporten *The Swedish Sex Purchase Act: Claimed Success and Documented Effects*. I rapporten diskuterar de likt föregående forskare den svenska sexköpslagens inverkan på sexarbetarens livssituation.

Petra Östergren påbörjade hösten år 2008, sin doktorsandutbildning i socialantropologi vid Lunds Universitet. Arbetstiteln för avhandlingen är, *Den svenska sexköpslagen. Syften, funktioner och meningar*.

Susanne Dodillet har en doktorsexamen i idéhistoria från Göteborgs universitet sedan år 2009. Hennes avhandling heter, *Är sex arbete? Svensk och tysk prostitutionspolitik sedan 1970-talet*.

Vi har valt att förutom den rapport som Östergren och Dodillet skrivit tillsammans också hänvisa till Östergrens bok, *Porr, horor och feminister* från år 2006. Vi vill med hjälp av boken lyfta fram hennes diskussion om hur ordval kan inverka på samhällets uppfattning av målgruppen.

Under rubriken ”En studie kring effekterna av att legalisera prostitution” presenteras Janice G. Raymonds artikel, *Ten reasons for not legalizing prostitution, and a legal response to the demand for prostitution*. Raymonds är professor i medicinsk etik och bedriver studier kring kvinnan. I artikeln behandlas de rättsliga modeller, som existerar i olika länder världen över,

kring en legalisering eller avkriminalisering av prostitution. Författaren stödjer en kriminalisering av att köpa sexuella tjänster och att agera hallick.

5.2 Studier kring svensk politik och prostitution

Det finns omkring fyra övergripande politiska ståndpunkter som utvecklats i olika länder och under olika perioder som ett försök att reglera prostitutionen. Roger Matthews har skrivit boken, *Prostitution, politics and policy* (2008), i boken diskuterar Matthews hur regeringar i länder världen över kämpat för att utveckla olika policys för att hantera prostitutionen. De fyra sätt som används i ingripandet mot sexarbete är reglering, avkriminalisering, legalisering samt förbud. Dock använder inget land en renodlad metod även om de karakteriseras som ”reglering” använder de sig av en blandning av olika policys. England är likt Sverige ett land som kan beskrivas vara reglerande i termer av att prostitutionen i sig inte är olagligt men de omgivande faktorerna som att agera hallick är. I användandet av reglering finns en moralisk föreställning om att prostitution kan regleras och administreras på så sätt att det är möjligt att reducera de negativa effekterna. Dock karakteriseras den svenska politiken med ”förbud” vilket innebär en kriminalisering av utbudet av sexuella tjänster mot betalning. Målet i Sverige är att reducera eller helt få prostitutionen att upphöra snarare än att kontrollera det. Enligt studien är den svenska positionen mot prostitution att det är skadligt, inte enbart för de som är en del av sexmarknaden utan också för populationen i allmänhet. Resultaten av ”förbud” har både positiva och negativa konsekvenser, det har visats att införandet av sexköpslagen medfört att färre kvinnor inom prostitutionen blivit offer för manligt våld och de flesta gatuprostituerade har förflyttat verksamheten inomhus dock har situationen för de som ännu arbetar som gatuprostituerad försämrats. Oavsett om den politiska policyn gör prostitution till subjekt för reglering, avkriminalisering, legalisering eller förbud kommer det att inverka på tillgången och efterfrågan. Matthew kommer i sin sammanfattning till slutsatsen att en kombination av element i reglering, förbud och avkriminalisering verkar vara den mest attraktiva mixen för regeringar världen över (Matthews, 2008).

Redan innan införandet av lagen år 1999, fördes en diskussion kring hur en sådan lag kan komma att påverka den prostituerades livssituation. Vi anser det viktigt att återge delar av den SOU rapport som skrevs år 1981, på grund av att många av de konsekvenser som antogs bli en effekt av en lagstiftning har enligt Arthur Gould (2002) och Roger Matthews (2008) visat sig vara en realitet idag.

I prostitutionsutredningen från år 1981, nitton år före införandet av sexköpslagen, diskuterar utredarna med Hanna Olsson (1981) i spetsen hur en kriminalisering av köp av sexuella tjänster skulle inverka på den svenska sexindustrin. Då utredningen skrevs var varken att sälja eller att köpa sexuella tjänster straffbelagt, dock fördes det en debatt på politisk nivå om att kriminalisera både köpare och säljare eller att enbart införa en förbuds lag mot att köpa sex av prostituerade. Förespråkarna för lagförslaget ansåg att kriminalisering var den enda verkningfulla metoden i arbetet mot prostitution, då det fanns en tanke om att dels medföra straff, en effekt i sig i enskilda fall men även att en lagstiftning kan bidra till att skapa en generell fördömning i samhället av de individer som strider mot en rådande lagstiftning. Tanken var att ett förbud skulle tydliggöra för sexarbetarens kundkrets att prostitution är en verksamhet som övriga samhället upplever oacceptabelt. Risker att bli ertappad som köpare ansågs även öka då polisen och andra verksamheter genom en lagstiftning får möjlighet att ingripa (SOU, 1981). I rapporten framkommer det att utredarna inte förespråkar en kriminalisering av försäljningen av sexuella tjänster då de inte anser att fördelarna med ett sådant lagförslag övervinner de negativa konsekvenser de anar för individen.

Argumentationen bygger på att majoriteten av de kvinnor och män som befinner sig inom sexindustrin är i behov av omfattande och aktivt stöd från allmänheten för att hantera de problem som kan komma att uppstå inom verksamheten. Utredaren anser även att en kriminalisering av försäljningen inte skulle leda till att prostitutionen avtar i Sverige, utan vid bestraffning med exempelvis böter tros den prostituerades enda möjlighet att betala avgiften vara genom att prostituera sig. Ytterligare en konsekvens som en lagstiftning ansågs kunde leda till var att lagen skulle bli en form av ”klasslagstiftning” på så vis att de fall som kunde föranleda ett ingripande skulle enbart avse utomhusprostitutionen. Lyxprostitutionen som ofta sker i det fördolda skulle på grund av bristande bevisning gå fri (ibid.).

En kriminalisering av köpet kan också ge konsekvenser för de inblandade då kunden kan bli mer mån om att inte bli påkommen. Eftersom de flesta verksamheter styrs utifrån efterfrågan kan en följd av detta bli att verksamheten drivs under jorden. Detta skulle innebära att polisens och socialarbetarnas möjlighet att öppet arbeta med den prostituerade skulle minska. Risker för övergrepp skulle även öka då kundernas önskan om att inte bli straffbelagda kan leda till att de därför inte vill betala. Kunden kan även i och med en kriminalisering öka den egna risken för utsatthet då möjligheten till utpressning från halllickars och sexarbetarens sida ökar (SOU, 1981). I en diskursanalytisk studie utförd av Arthur Gould (2002), angående den

svenska sexlagstiftningen framkommer det att de konservativa och liberala partierna i Sverige innan införandet av lagen anade oro för att en kriminalisering enbart skulle komma att leda till att prostitutionen drevs under jord. Vid införandet av sexköpslagen stod vänstern (v), socialdemokraterna (s), miljöpartiet (mp) samt centerpartiet (c) för det största stödet medan moderaterna (m), kristdemokraterna (kd) samt folkpartiet (fp) röstade emot lagförslaget men förlorade på majoritet. Två år efter lagens införande skrev Svenska Dagbladet att lagen varit ineffektiv och att polisen fått svårt att finna bevis mot köparen. Vidare kom en artikel i Dagens Nyheter angående sexarbetarens ökade utsatthet för våld och att kunderna vägrade betala efter utförd tjänst.

Trots de konsekvenser som lagens införande bidragit till för individerna, delaktiga i sexindustrin, fanns det ett stort stöd från allmänheten till sexköpslagen. Vid en undersökning år 2001, visade det att sjuttio procent av den svenska befolkningen stod bakom någon form av kriminalisering av köp av sexuella tjänster. Femton procent av befolkningen önskade vid samma undersökning att lagen borde bli hårdare. Gould (2002), ställer i skriften frågan om varför Sverige valt att reagera på ovanstående vis mot prostitution när övriga Europa har en mer liberal samt pragmatisk bild av hur prostitutionsfrågan skall hanteras. En av de slutsatser Gould gör som förklaring på den till synes aggressiva inställningen till prostitution i Sverige är den långa tradition landet har av olika rörelser som den feministiska rörelsen. Gould menar att Sverige är på grund av dessa rörelser ett av de mest jämställda länderna i världen. Dock existerar de även radikalfeministiska grupper i Sverige med starkt inflytande. På 1980-talet var det en radikal feministisk grupp vid namn Riksorganisationen för kvinnojourer (ROKS) som bidrog till att driva på frågan om kvinnans ökade inflytande. Då de ansåg att kvinnan fortfarande var objekt för mannens våldsutövning. Prostitution var en av de övergrepp som män utsatte kvinnor för och som enligt ROKS borde bekämpas. På 1990-talet hade ROKS bild av kvinnans frigörelse etablerat sig kring mer allmänna kvinnorörelser och senare även som en del av den allmänna positionen mot manssamhället. Gould menar vidare att det existerar en svensk tradition av ”socialt ingenjörsskapande” vilket innebär att samhället har en önskan om att ordna upp människors liv. Han menar att detta sociala ingenjörsskapande bidragit till den allmänna inställningen till prostitution. Att Sverige har en önskan att likt under 1960 och 1970-talet under välfärdssamhällets frammarsch vara ett föredöme för andra länder, genom kriminalisering av köpet av sexuella tjänster finns en förhoppning om att återskapa bilden av Sverige som ett föredöme för andra. Drivkraften bakom lagstiftningen är snarare ett återtagande av en ledande modell och en normalisering av befolkningen i form av

”ordna upp människors liv” snarare än ett sätt att skydda en redan marginaliserad grupp i samhället (Gould, 2002).

5.2.1 ”De prostituerade stämma”

Susanne Dodillet och Petra Östergren (2011), diskuterar effekterna av sexköpslagens införande för sexarbetarna som bland annat frivilligt anser sig vara prostituerade. Författarna hänvisar tillbaka till vad de kallar en offentlig utvärdering av prostitutionen att det i en kort undersökning med sexarbetare visats att en kriminalisering av köp av sexuella tjänster bidragit till en upptrappning av en stigmatisering kring att sälja sex. Sexarbetarna i studien kände sig jagade av polisen, de ansåg att i offentlighetens ögon tolereras den egna handlingen men att det saknades respekt för individens egna önsknings och val. Författarna skriver också att det visats att en ökad stigmatisering bidrar till att det förebyggande arbetet och preventionsarbetet mot spridningen av könssjukdomar likt HIV blivit lidande på grund av att lagstiftningen gjort att färre prostituerade söker hjälp för detta. Dodillet och Östergrens syfte med studien var att diskutera om införandet av sexköpslagen bidragit till minskad prostitution och människohandel och avskräckt kunder utan negativa effekter. Likt tidigare forskare menar författarna att införandet av sexköpslagen snarare handlar om ett upprätthållande en nations identitet baserad på att vara den ”moraliska medvetenheten i världen”. Inom denna nations identitet ingår definitioner av vad som är bra och dålig sexualitet och en förstärkning av en social stigmatisering för målgruppen. I slutet beskriver författarna sitt ställningstagande till den svenska politiken och prostitution. De menar att den måste grundas på kunskap snarare än moral och radikal feministiska ideologier. De poängterar även vikten av att involvera sexarbetaren i de politiska beslut som fattas kring individens livssituation (Dodillet & Östergren, 2011).

År 2006, två år innan Petra Östergren påbörjade sin doktoravhandling skrev hon boken, *Porr, horor och feminister*. I boken ifrågasätter Östergren de utredningar och den forskning som skett på området då de slutsatser som dragits och de konsekvenser dessa bidragit till helt uteslutit sexsäljaren själv från debatten. Som respons mot insikten om utelämnandet av den prostituerade bild av sin livssituation skrev Östergren en artikel där hon ifrågasatte problematiken med detta. De grupper i samhället som tidigare stått bakom henne efter denna artikel ryggen till henne. Som ett sätt att låta sexarbetarens stämma bli hörd och för att skapa nya nyanser i debatten kring prostitution skapades boken, *Porr, horor och feminister*. I boken diskuterar författaren betydelsen av begreppet ”prostitution”. Enligt Östergren ser

sexarbetaren begreppet prostitution som något nedlåtande och stigmatiserade. Begreppet är enligt många något som indikerar på likgiltighet. På grund av detta anses begreppet sexarbetare lämpa sig bättre. Författaren menar att användningen av ordet sexarbetare tydligare klargör vad det är som verkligen händer, en aktivitet som bringar en lön för personen. Personen som arbetar som sexarbetare kan lättare stå för sin sak och arbeta dels för bättre rättigheter men också bättre arbetsvillkor (Östergren, 2006).

5.3 En studie kring effekterna av att legalisera prostitution

Janice G. Raymond (2003), diskuterar i sin artikel, *Ten reasons for not legalizing prostitution, and a legal response to the demand for prostitution*, tio orsaker till varför länder världen över inte skall legalisera prostitutionen. Raymond refererar i artikeln mestadels till Nederländernas, Tysklands och Sveriges skillnader i lagstiftningen kring prostitutionsfrågan, och argumenterar mot en legal försäljning och konsumtion av sexuella tjänster. Raymonds inledande argumentation mot en legalisering av prostitution diskuteras utifrån Nederländernas ställningstagande att legalisera både säljaren, köparen och hallickarna. Hon menar att de individer som förespråkar en avkriminalisering eller legalisering av prostitution världen över tror sig hedra de professionella kvinnorna inom prostitutionen. Detta motsätter sig Raymond genom att poängtera att en avkriminalisering av prostitution enbart skapar en enkelhet för köparen och hallickarna. Förespråkarna för avkriminaliseringen inser oftast inte att en avkriminalisering innebär en legalisering av hela sexindustrin. Dock är inte Raymond själv emot en legalisering av prostitution, då ingen kvinna borde straffas för sin egen exploatering. Däremot borde aldrig stater avkriminalisera hallickar, köpare eller bordeller. Vidare menar Raymond att när prostitution ses som "sexarbete" förvandlas hallickarna till företag. I Nederländerna har antalet kvinnor som ägnar sig åt prostitution minskat medan efterfrågan från köparen ökat. Som ett framtida sätt att tillgodose efterfrågan har den nederländska rapportören om människohandel uppgett att landet i framtiden kan komma att erbjuda kvinnor från länder utanför Europa, som frivilligt väljer att arbeta i prostitution, en laglig och kontrollerad tillgång till den nederländska marknaden. Hon menar att ställningstagandet omvandlar människohandel till "frivillig prostitution för sexarbete".

I Nederländerna har det utförts studier som involverat sexarbetarna, de menar att en legalisering eller avkriminalisering av sexindustrin inte raderat en stigmatisering av prostitutionen. Eftersom avkriminaliseringen inneburit att den prostituerade måste registrera sig och på så vis förlora sin anonymitet, vilket ökat sårbarheten att stämplas som "hora".

Politiker i Nederländerna som tidigare förespråkat en legalisering med tron om att det skulle frigöra kvinnorna inom prostitutionen menar Raymond nu uppleva att legaliseringen enbart förstärkt ett kvinnoförtryck.

Raymonds nionde argument baseras på en diskussion kring frivilligheten i prostitution och den enskildes eget val att arbeta inom sexindustrin. Hon menar att de flesta kvinnorna inom prostitutionen inte gjort ett rationellt val att hamna i prostitution. De satt inte ner en dag och beslutade att de ville vara prostituerade. Valet att prostituera sig stod inte mellan några andra alternativ utan blev ett resultat av behovet av inkomst. Raymond vill därför snarare beteckna prostitution som en överlevnadsstrategi än sexarbete. Det förs en diskussion i artikeln kring den vardag av lögnen den prostituerade befinner sig i. Hela sexindustrin baseras på en tanke om att kvinnorna inom prostitutionen gillar att sälja sex, den lögnen menar Raymond att den prostituerade ständigt måste upprätthålla. Lögnen om att individerna själva gillar att sälja sex kan med tiden också upplevas som en verklighet för den enskilde. I artikeln refererar Raymond tillbaka till en undersökning som genomförts med kvinnor som tagit sig ur prostitutionen. I den menar kvinnorna att det tog dem år efter att de lämnat prostitutionen att erkänna att prostitution inte var ett fritt val. De menade att om de erkände att de inte innehaft förmågan att välja innebar det ett förnekande av sig själv.

I slutdiskussionen lyfter Raymond Sveriges ställningstagande mot en kriminalisering av att köpa sexuella tjänster som ett exempel på hur prostitutionsfrågan kan hanteras. Raymond skriver att sexköpslagen bidragit till att en reducering på 50% av antalet prostituerade kvinnor i landet. Och att lagstiftningen haft en dämpad effekt mot människohandel i landet (Raymond, 2003).

Utifrån den forskning vi presenterat i detta avsnitt går det att se att åsikterna kring Sveriges ställningstagande mot prostitution och införandet av sexköpslagen går isär. Utifrån Östergren (2006) och Raymond (2003) går det att tyda en problematisering när begreppet ”sexarbetare” översätts till alla individer som säljer sexuella tjänster.

6. Teori

Som ett sätt att förklara omvärlden och de fenomen som människan stöter på i sin vardag skapas generella principer och lagar. Skapandet av dessa sker genom antaganden i form av teoretiska ansatser som inom en forskningsprocess används för att skapa en form av giltighet till det empiriska material som studien vilar på (Backman, 1998).

6.1 Socialkonstruktivism– ett sätt att förstå världen

De teoretiska ansatserna som studien kommer att utgå ifrån ligger inom ramen för ett socialkonstruktivistiskt perspektiv, vilket innebär ett perspektiv på samhället som en konstruktion skapad av människor i samspel med varandra. Ian Hacking (2010) beskriver sociala konstruktioner som ett resultat av samspelet mellan historiska och sociala omständigheter samt individuella val. Konstruktionen av något är både en process och en produkt vilken omskapas och skapas i interaktion människor emellan (Hacking, 2010). Inom det konstruktivistiska perspektivet finns ett intresse för språkets betydelse för människans sätt att tänka och handla och som formar de lingvistiska kategorierna som individer använder. När det talas om ett fenomen som socialt konstruerat innebär det att fenomenet är producerat och upprätthålls av sociala aktörer och deras tankar, handlingar och uppfattningar. Betydelsen tillskrivs socialt konstruerade fenomen genom att de överlag uppfattas som verkliga (Gustavsson, 2010).

6.2 Stigmatisering – en bedömning av ett första möte

Inom varje samhälle avgör den sociala miljön vilka former av kategorier som människor delas in i, individer tillskrivs olika egenskaper som anses vara naturliga för medlemmarna inom kategorin. Det första intrycket av att begreppet individ formar personer inom den omgivande miljön till normativa förväntningar, och fastställer personens sociala identitet. Den sociala identiteten inrymmer dels personliga egenskaper men också strukturella egenskaper i form av exempelvis yrke. Vid mötet med en ny människa tillskriver omgivningen denne ofta omedvetet olika krav utifrån den sociala identiteten som denne förväntas leva upp till, dessa krav medvetandegörs först när individen uppvisar ett beteende som anses normbrytande för den kategori omgivningen tillskrivit hen. De egenskaper som en individ tillskrivs benämner Erving Goffman (1972) som en persons virtuella eller skenbara sociala identitet. När en främmande individ befinner sig i en ny kontext kan denne upplevas avvikande för omgivningen och tillskrivs mindre önskvärda egenskaper, på så vis reduceras personen i

allmänhetens ögon och blir då stämplad som exkluderad. När en människa stämplas som oönskad innebär det ett stigma. Begreppet stigma använder Goffman som en benämning på misskrediterande egenskaper hos en individ. Den virtuella sociala identiteten och den faktiska identiteten kan vara långt ifrån varandra i verkligheten. Relationer människor emellan är avgörande för om en individ skall uppfattas stigmatiserad. Egenskaper som stigmatiserar en viss person kan verka som bekräftelse för gruppmedlemskap för en annan individ vilket gör att egenskaperna i sig varken behöver vara misskrediterade eller innebära positiv förstärkning. Ett stigma består därför av en relation och av ett visst attribut hos en individ och ett mönster eller en stereotyp inom en kontext. Det finns inom begreppet stigma ett dubbel perspektiv, där en individ å ena sidan kan vara medveten om sin exkluderade situation och det stigmatiserande attributet och å andra sidan kan detta vara osynligt eller omedvetet för individen. Goffman gör här en distinktion mellan de båda infallsvinklarna och benämner det första som misskrediterad och det andra som misskreditabel (Goffman, 1972).

Det går att urskilja tre olika former av stigma, för det första kan det vara kroppsliga defekter av olika slag. För det andra kan det vara normavvikande egenskaper hos en individ som till exempel sexuell läggning och missbruk. Det tredje stigmat handlar om vad Goffman benämner som "tribala" stigma likt trosuppfattning och etnicitet. I sociala sammanhang tenderar individer att uppmärksamma avvikande beteende och stigmatisera detta genom att gruppera det som upplevs avvikande till felaktiga kategoriseringar. Individer som blir stigmatiserade kan tendera att skapa metoder för hur de hanterar kontexten där stigmatiseringen uppstår och i värsta fall kan individerna riskera att själva uppleva sig som en del av den kategori omgivningen väljer att gruppera dem i. Goffman menar att människan har en tendens att identifiera andra människor utifrån karaktärsdrag som på något vis har betydelse för oss (ibid.).

6.2.1 Grupptillhörighet och identitetsprocesser

Begreppet kategori är abstrakt och kan användas som en benämning på varje samhällelig gruppering, inom stigmatiseringsteorin används begreppet som en förklaring på "stigmakategorier". De personer som kategoriseras in i en viss stigmakategori talas det ofta om i termer som "de" och "gruppen". Dock är det inte en vald grupptillhörighet och individerna besitter inte alltid förmågan till gemensamma aktioner, eller något stabilt och förpliktande mönster för en ömsesidig interaktion. När omgivningen tilldelar en individ ett stigma kan denne uppleva en viss ambivalens mot den grupp som omgivningen anser hen tillhöra. Den virtuella sociala identiteten som personen tillskrivs kan individen själv ha svårt

att förena med den egna bilden. Goffman (1972) menar att den stigmatiserades relation till gruppen är en central del i en framtida kamp mot att skapa acceptans i samhället.

Individens identitetsskapandeprocesser sker i samspel med omgivningen, Goffman skiljer på tre former av identitet. Den sociala identiteten används för att förklara samhällets upplevda bild av en person och också som ett sätt att förklara stigmatisering. Den personliga identiteten vad en individ erhåller kan vara skapt långt innan personen är född, den konstrueras av den omgivande miljön och kan även existera efter att en människa gått bort. Den personliga identiteten gör det möjligt att behandla informationskontrollens roll vid hantering av ett stigma. Slutligen existerar även en form av jag-identitet vilken är den subjektiva upplevelsen av den egna personen. Jag-identiteten gör det möjligt att förstå känslan en individ kan ha kring ett stigma. Ambivalensen mot deltagarna inom stigmakategorin handlar även om ett ifrågasättande av den egna identiteten, jag-identiteten. Jag-identiteten kan stå i direkt kontrast till den sociala identiteten som omgivningen tillskriver en individ, medan personen i sig definierar sig till normen och på så vis försöker bryta med en stigmatiserande bild. Samtidigt håller den sociala identiteten kvar individen inom stigmakategorin. Den inre konflikt en person kan uppleva vid stigma kan också leda till ett ifrågasättande av den egna personen, identitetsambivalens. När en individ kategoriseras tillskrivs denne också egenskaper som uppfattas beskriva vem personen är och kan göra, detta utifrån vart gruppen placeras inom den samhälleliga sociala strukturen. Det är här viktigt att påpeka att enbart för att en individ blivit kategoriserad till en viss grupp i ett sammanhang innebär inte det att personen enbart tillhör denna kategori. Om individen håller sig till sin grupp tillhörighet anses denne vara lojal om hen inte gör det tillskrivs individen egenskaper som rädd eller enfaldig. Att en individ upplever sig vara stigmatiserad kan leda till en svag självkänsla och en upplevelse av att inte ha kontroll över den egna livssituationen. En individ som grupperas till en stigmakategori tillskrivs inte enbart en virtuell social identitet utan samhället sätter också upp kriterier för vad individer inom den omnämnda gruppen kan göra och inte (Goffman, 1972). Inom det sociala arbetet med marginaliserade grupper har empowerment-perspektivet börjat etableras som ett sätt att stärka individen i den upplevda livssituationen (Askheim & Starrin, 2007).

6.3 Empowerment – hjälpande eller stjälpande

Begreppet empowerment har under de senaste åren blivit ett ledord för ett flertal människohjälpande organisationer. Empowerment inrymmer ordet power som anstiftar till styrka, makt och kraft. Människan vill uppleva sig stark och kraftfull där hen har förmågan att

yttra sina värderingar och tankar samt ha makten att kontrollera det egna livet. Begreppet inbegriper kvaliteter hos en individ likt självförtroende, socialt stöd, delaktighet, egenmakt, medborgarskap, självstyre och deltagande. Det betonar vikten av att stötta personer som upplever sig vara i en utsatt livssituation, och se individen som en aktör som själv ”vet vart skon klämmer” vilket bryter äldre föreställningar om att människor i utsatta situationen anses passiva, okunniga och i behov av styrning. Det sociala stöd som socialarbetare skall bistå med handlar om att stärka individen att själv ta makten över tillvaron och använda den makt som ligger i professionen för att öka individens inflytande över insatser och skapa villkor för att ta sig ur vanmakt (Askheim & Starrin, 2007). Dock finns det en risk med att empowerment fått en mer allmän användning inom det sociala arbetet, då det tenderar att misstolkas och användas i direkt motsats till den ursprungliga beskrivningen av begreppet, som en form av insats som kan upplevas påtvingad istället för ett förhållningssätt i arbetet tillsammans med människor. I empowerment perspektivet existerar en tilltro till att alla människor innehar förmågor och möjligheter. Inom det sociala arbetet handlar det snarare om att skapa förutsättningar för empowerment för individer än att gå in och ”styra upp” människors vardag med empowerment som ”täckmantel”(Björkling, 2005). Empowerment-inspirerat arbete handlar om att stärka individen att ta sig ur ett maktlöst tillstånd. Att skapa processer som ökar personens självkontroll vilket i förlängningen skall leda till ökat självförtroende och en bättre självbild. Dock kan inte individens situation i samhället anses naturlig utan är ett resultat av historiska, människoskapta processer. Dessa avgör vilken grad av makt och kontroll en individ har över det egna livet men även graden av maktlöshet. Med en sådan utgångspunkt kan det även anses att livssituationen är föränderlig, då förhållanden är skapta av människor kan de också förändras (Askheim & Starrin, 2007).

Perspektivet används ofta i arbetet med marginaliserade grupper i samhället vilka kan uppleva sig inte bli uppmärksammade eller respekterade. Samhälleliga system kan ofta hämma individens initiativförmåga och möjlighet att använda de egna resurserna samt att utveckla sin vilja. Individerna bemöts ofta som en passiv mottagare, vilket medför att de samhälleliga systemen på så vis förstärker utsatta individer och gruppers inlärda hjälplöshet (Björkling, 2005). Paulo Freire har med sin bok ”Pedagogik för de förtryckta” blivit en viktig inspirationskälla för empowerment perspektivet. En av de centrala frågorna som Freire lyfter är att de individer som är förtryckta eller utsatta i samhället samtidigt är sina egna förtryckare. Han menar att individerna gjort förtryckarnas verklighetsuppfattning till sin egen och blir på så vis fast i en verklighet som förtrycker dem (Askheim & Starrin, 2007). Freire menar att

befrielse från ett förtryck ligger i reflektion kring livssituationen och handling, de marginaliserade grupperna skall själva arbeta för frigörelse från stigmatisering genom att medvetengöra sin livssituation. Människan är inte byggd för tystnad utan skall genom ord och reflekterande handling forma och omforma världen. Att som människa få uttrycka sin mening är inte ett privilegium vissa få individer i samhället har rätten till utan är något som alla skall ha möjlighet att göra. Det viktigaste verktyget för att skapa förändring och medvetandegörande ligger därför i dialogen. Genom att uttrycka sin mening, att få namnge världen och forma den, genom dialog kan människor uppleva sig som handlande subjekt. I dialog med andra kan reflektion och handling skapas vilket innebär att det kollektiva är en viktig del för medvetandegörande och möjliggör förändring. Dialogen kan därför inte reduceras till att en individ uttrycker sin syn och andra följer med, en dominerande individ, utan måste vara en situation för kollektivt skapande och ”erövrande” av världen för att frigöra människan. Genom kollektivt delande av erfarenheter inleds en process där individer blir medvetna om sin livssituation och som bildar begynnelsepunkten för kollektivt handlande mot frigörelse från ett förtryck (Freire, 2000).

6.3.1 Makt och handlingsutrymme

Olika empowerment-inspirerade teoretiker lyfter fram vikten av kollektiv mobilisering som en kraft mot maktutövning och förtryck. Begreppet makt är viktigt inom empowerment. Makt kan komma till uttryck på ett flertal sätt. Bland annat kan begreppet definieras som kapaciteten vissa individer i samhället har för att åstadkomma avsedda effekter på andra. Maktdefinitionen kan ses som en beteende- och aktörsorienterad maktutövning och belyser därför inte enbart den strukturella makt som organisationer kan utöva mot enskilda. Det kan finnas makt i både rutiner och i fysisk strukturering, vilken är svårare att angripa än den beteendeorienterade maktutövningen. Rolf Rönning (2007), diskuterar en tredje form av makt, diskursiv makt, maktutövning som handlar om att få den egna definitionen av ett fenomen att bli gällande. Om en diskurs blir det dominerande sättet att se på ett fenomen skapas en hegemonisk makt som kan definieras som en form av osynlig och internaliserad makt vilket kan innebära att den är strukturerad in i vardagslivet och tas för given. Maktrelationer kan sällan förändras utan att en aktör minskar sitt maktövertag, dock kan en person på individnivå öka sin makt över den egna livssituationen utan att andra förlorar på det (Rönning, 2007). Björkling (2005) diskuterar begreppet ”makt inifrån” vilken handlar om en inre stryka som en individ kan uppleva när denne får möjligheten att påverka den egna situationen. För att uppnå den form av maktkänsla är det viktigt med självkänsla och tro på den egna förmågan, genom

att besitta ”makten inom” skapas även möjlighet för individen att utmana internaliserat förtryck. För att kunna utmana strukturell makt krävs en förmåga att kunna förstå de samhällsliga strukturer som påverkar den egna livssituationen. En individ som befinner sig inom en marginaliserad grupp kan ofta uppleva att de egna intressena anses oviktiga vid kontakt med socialarbetare. Empowerment avser förstärkning av dimensionen ”makt inom” och vill utmana uttrycket ”makt över”. Begreppet ”makt över” innebär en hierarkisk uppdelning av makten (Björkling, 2005). Där en individ har makten att bestämma över någon annan genom att använda makten till att systematiskt begränsa marginaliserade gruppers värde och handlingsutrymme, och koncentrerar makten till de aktörer som redan är mäktiga. Makten används till att kategorisera individer som mer eller mindre värda utifrån faktorer som kön, sexuell läggning och etnicitet. Rangordningen inverkar på de olika gruppernas handlingsutrymme (Tengqvist, 2007). Empowerment begreppet omfattar alla de processer som bidrar till att individer blir herrar över det egna livet. Inom empowerment-processen tydliggörs individers möjliga handlingsutrymme. Människor har även ett ”yttre” handlingsutrymme som begränsas av faktorer som möjlighet till utbildning, normer och attityder i samhället. Det existerar också ett subjektivt handlingsutrymme vilken begränsas av individer och gruppers internaliserade bild av vad som är möjligt eller inte. För vissa individer är det subjektiva handlingsutrymmet större än det objektiva, ibland överlappar de varandra och för vissa är det subjektiva handlingsutrymmet mer begränsat än det objektiva. Empowerment-processen är den process som tydliggör individers olika handlingsutrymmen och skall leda till att individer blir allt mer aktörer inom sitt handlingsutrymme vilket i förlängningen bidrar till ett expanderande. När människor utökar möjligheterna att handla ökar även möjligheten att välja och äga sitt handlingsutrymme. Vilket leder till att det blir lättare för individen att agera som subjekt i sitt eget liv, istället för att enbart reagera och förbli objekt (Björkling, 2005).

Inom empowerment innebär maktbegreppet att ha makten till något och inte att ha makt över någon eller något. I praktiken betyder detta att det skall ges möjligheter för individen att förverkliga de egna intressena och att bli uppmärksammade samt hörda. Det är därför viktigt att den professionella och individen denne möter delar makt och inflytande i processen vilket leder till att individen upplever ökad makt över det egna livet. Att individen upplever sig som en aktivt handlande individ med makt och möjligheter. Det är därför viktigt att individen blir medveten om och medvetandegör vilka roller i livet som är viktiga och vilka faktorer som bidrar till ett maktlöst tillstånd. Genom medvetandegörande processer tillsammans med andra

kan individen ändra en missvisande bild av sig själv. Empowerment-inspirerat arbete handlar om att göra brukaren delaktig i processen, att skapa förutsättningar för brukarmedverkan genom att stötta individen till stärkt självförtroende och självuppfattning som bygger på en tilltro till den egna förmågan att forma och påverka sitt liv (Löken, 2007).

6.4 Relevansen i valda av teorier

Valet att använda oss av stigmatiseringsteorin i studien baserar vi på att, vi anser det vara relevant att diskutera hur de egenskaper som samhället tillskriver personer som befinner sig inom sexindustrin påverkar respondenternas upplevelse kring de prostituerades livssituation. Och hur de professionella utifrån den egna upplevelsen kring målgruppen väljer att bemöta prostituerade som själva anser att de på egen fri vilja arbetar inom prostitutionen. Vid analysen används stigmatiseringsteorin för att analysera om respondenternas upplevelse av den prostituerade grundas i attityder i samhället kring målgruppen och hur upplevelsen inverkar på mötet mellan socialarbetaren och klienten. Vi väljer även att använda oss av empowerment teori i vårt arbete, detta för att möjliggöra att analysera på vilket sätt empowerment kommer till uttryck i det praktiska arbetet. Teorierna tillsammans är relevanta för vårt syfte då vår tanke är att studera hur respondenternas upplevelse av målgruppen inverkar på det empowerment inspirerade arbetet.

7. Resultat och analys

Att analysera handlar om att kunna exponera relationen mellan de skilda delarna i en studie. Att förstå förbindelsen mellan teori och praktik, för att i slutändan möjliggöra för en självständig bedömning av det material som arbetats fram (Watt Boolsen, 2007).

Avsikten med följande kapitel är just det, att förstå sambandet mellan orsak och verkan med hjälp av de valda teoretiska förklaringsmodellerna och den tidigare forskning som presenterats i uppsatsen. Analyskapitlet kommer att utgå utifrån de tre teman som vi använt oss av vid kodningen av materialet. Dessa är Makt, Stigmatisering och Empowerment

7.1 Tema 1 Makt

Makt är ett sätt att tala om för andra vad som gäller och vad de måste rätta sig efter. Det finns lagar och regler som styr även inom prostitution. Vi försöker att beskriva vad som anses vara rätt och fel när det gäller sexarbete. /respondent från missbruksenhet

Den makt som ligger i professionen skall enligt Askheim och Starrin (2007), användas till att öka individens inflytande över insatser och skapa villkor för den enskilde att ta sig ur vanmakt (Askheim & Starrin, 2007). Den makt som respondenten uttrycker finnas inom professionen menar denne används för att med lagstöd tala om för individer inom sexindustrin vad som är rätt och fel, vilket kan bidra till att empowerment-teoretikers definition av egenmakt tillintetgörs i arbetet då utrymmet för handlingsutrymme hos individen upplever vi reduceras när de professionella använder makten till att tala om för individen vad som är rätt och fel. Utifrån respondentens uttalande upplever vi att det inte ges något utrymme för den prostituerades möjlighet till inflytande över insatserna. Eftersom insatserna styrs utifrån lagstadga.

Det arbete som respondenten beskriver sker i förebyggande syfte, grundtanken i arbetet tolkar vi bygga på de politiska direktiv som uttrycks i handlingsplanen mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. Arbetet upplever vi gå i linje med Goulds (2002) diskussion om att det i Sverige finns en tradition av att ”ordna upp människors liv”, marginaliserade och exkluderade grupper i samhället kan anses inkluderas genom en normaliseringsprocess, där prevention av prostitution ingår för att få allmänhetens godkännande av individen (Gould, 2002). På politisk nivå kan argumentet för normaliseringsprocessen anses vara uttryckt i socialutskottets yttrande (2008/09:SoU3y) där utskottet skriver att regeringen konstaterat att prostitution och människohandel för sexuella

ändamål är ett allvarligt hinder för social jämlikhet och jämställdhet mellan könen (Socialutskottet, 2008).

Bild av att vara prostituerade i Sverige.. ja det är ju en helt egen värld, den är så borta från.. vi pratar med fina ord återigen men den människa som sitter och jobbar med dem som inte har mötet...jag tänker vad Sverige gör för de.. det är att skrapa på ytan.. För dem som är motiverade kanske Sverige är en bit på väg men de som sitter fast där ute dom, nej, det är en egen värld där tycker jag inte att vi är med./respondent från psykiatrin

Motivationen respondenten syftar till tolkar vi vara den enskildes önskan om ett utträddande ur prostitution. De individer som tar ställning mot att lämna sexindustrin uppfattar vi att intervjupersonen menar hamna utanför systemet och kan på grund av detta riskera att känslan av utsatthet trappas upp. Vi tolkar att respondenterna inom psykiatrin syftar till det politiska ställningstagandet mot prostitutionen i landet. Den makt som förstnämnde respondent i detta avsnitt beskriver kan vara baserad på följderna av lagstiftningar vilket i sig kan vara ett uttryck för politisk makt. Syftet med införandet av lagen om förbud av köp av sexuella tjänster var att möjliggöra en prevention av prostitution i landet. Hanna Olsson skrev i utredningen från år 1981, att en av de konsekvenser som införandet av lagstiftningen kan leda till var en så kallad "klasslagstiftning", att lagen enbart skulle kunna föranleda ett ingripande av utomhusprostitution (SOU, 1981). Respondenten uttrycker i citatet att de insatser som bedrivs som följd av införandet av sexköpslagen enbart skrapar på ytan, syftet med uttalande kan tolkas vara att insatserna enbart hjälper de som är motiverade att sluta. Dock har det i studien också påvisats att en av de effekter deltagarna upplever lagen haft på prostitutionen är att [...] införandet av sexköpslagen har lett till att fler sexarbetare arbetar via mobilkontakter och Internet. Fördelen är att mindre karlar åker runt och försöker få med sig prostituerade i bilden./ respondent från socialtjänsten

Lagstiftningen har med andra ord bidragit till en reducering av utomhusprostitutionen i Sverige, dock innebär inte det en minskning av antal sexarbetare utan enbart en förflyttning av verksamheten. Respondentens uttryck om att skrapa på ytan kan också syfta till att de individer som tidigare setts offentligt av allmänheten inom utomhusprostitutionen nu har förflyttat verksamheten inomhus och idag agerar i det fördolda.

Roger Matthews (2008), menar att de individer som agerar inom utomhusprostitutionen tenderar att vara de som oftast utsätts för övergrepp (Matthews, 2008). Sexköpslagen tolkar vi ha bidragit till en ofrivillig förflyttning av verksamheten som eventuellt kan ha lett till en

minskad hotbild för sexarbetaren. Matthews menar vidare att den svenska inställningen till prostitution inte enbart är baserad på att sexarbete är skadligt för de prostituerade i sig utan även för allmänheten (ibid.). Införandet av lagen kan därför i första hand tolkas skydda allmänheten från att möta sexindustrin på gatorna. En tolkning utifrån ovanstående diskussion är att den professionella makten används till stor del för att skydda populationen från sexindustrin snarare än att skapa möjlighet för egenmakt och självkontroll hos individen som är sexarbetare. Detta motsätter sig Janice G. Raymonds (2003), diskussion kring att lagen medfört en reducering av prostitutionen i landet med 50% (Raymonds, 2003). I artikeln menar Raymonds också att människohandeln minskat i och med införandet, kanske kan det vara så att den minskningen haft en bidragande effekt till den stora reduceringen av prostituerade i landet.

Införandet av sexköpslagen upplevs hämmande för den prostituerade. Nackdelarna med lagen är att man har svårare som professionell att jobba förebyggande och få personer som far illa att söka hjälp. Det har också krupit ner i åldrarna när det gäller prostitution. Fördelarna kan ju vara att man i de yngre åldrarna inte är lika missbruksbelastade./respondent från socialtjänsten

Sexköpslagens införande har inneburit att prostitutionen förflyttats från gatuprostitution till mobil- och internetkontakter/respondent från missbruksenhet

Det praktiska sociala arbetet med prostitution menar respondenterna har försvårats i och med införandet av lagstiftningen. Att det har blivit svårare för socialarbetaren att arbeta förebyggande tolkar vi bero på att sexarbetaren tvingas förflytta sin verksamhet inomhus. I och med att köparen på grund av en rädsla om att bli upptäckt föredrar att gå till inomhusarbetare, bidrar förflyttningen av verksamheten till att försvåra arbetet, då förebyggande arbete är en av de viktigaste delarna i socialarbetarens arbete. Tolkningen bekräftas i Dodillet och Östergrens (2011) rapport, författarna menar att preventionsarbetet och det förebyggande arbetet i och med lagstiftningen blivit hämmat på så vis att sexarbetaren väljer att avstå från att söka upp olika verksamheter vid behov av hjälp (Dodillet & Östergren, 2011).

7.2 Tema 2 Stigmatisering

Erving Goffman (1972), beskriver den process som en individ genomgår när omgivningen tillskriver personen ett stigma. Författaren menar att det första intrycket som omgivningen får av en individ kommer att avgöra hur personens sociala identitet framställs. Den sociala

identiteten baseras inte enbart på personliga karaktärsdrag utan också strukturella egenskaper i form av exempelvis ett yrke (Goffman, 1972). De respondenter som deltagit i vår studie är eniga i att gruppen prostituerade är stigmatiserade i samhället. En respondent som företräder en prostitutionsgrupp i Sverige uttryckte sig om stigmatisering i relation till målgruppen på följande sätt.

Stigmatisering är högst aktuellt när det gäller prostitution. Det är många klienter vi möter som inte har berättat för någon eller endast ett fåtal personer att de har erfarenhet av att få ersättning för sex. Vi ser det som en konsekvens av stigmatisering och tabu i samhället när det gäller prostitution. Att det är så svårt att tala om erfarenheter av prostitution gör även att det finns få offentliga personer att känna igen sig i och det är svårt att få tillfälle att dela sin erfarenhet med någon annan som har fått ersättning för sex/ respondent från en prostitutionsgrupp.

Respondenten menar på att den stigmatisering som prostitution medför bidrar till att det sociala arbetet blir lidande eftersom individer väljer att inte vända sig till verksamheten. Orsaken till detta upplever vi grundad i de samhälleliga attityder som finns kring målgruppen, att det är *tabu* att vara prostituerad. Orsaken till uppkomsten av tabubeläggningen upplever vi bero på olika faktorer. Enligt det socialkonstruktivistiska perspektivet ses konstruktionen av exempelvis prostitution och de egenskaper som associeras med detta, grundade i historiska processer och mänsklig interaktion (Hacking, 2010). En respondent som deltagit ifrån en missbruksenhet beskriver uppkomsten av konstruktionen av målgruppen genom att säga att *gruppen har inte uppstått över en natt och förändringen i synsättet på gruppen kommer att ta tid*. Vi upplever att en av de historiska processer som lett fram till dagens samhällssyn och orsakat tabubeläggning går i linje med Arthur Goulds diskussion kring Sveriges tradition av olika rörelser. Gould (2002) menar att en av de positiva effekterna som rörelserna fört med sig är att Sverige på grund av dessa idag ses som ett av de mest jämställda länderna i världen. De radikalfeministiska gruppernas ökade inflytande under 1980-talet har också bidragit till att en av de egenskaper som tillskrivs prostitutionen är en symbol för manssamhället. Inom den sociala identiteten som tillskrivs sexarbetare ingår även en syn av att de individer som verkar inom sexindustrin upplevs, enligt Gould, vara utsatta för övergrepp och våld (Gould, 2002).

Jag tänkte varje måndag när jag slog på min arbetstelefon, nu, nu är hon död. Jag menar den tanken ... hon utsätter sig ju.../respondent från psykiatrin

Det är väldigt individuellt vilken syn man har på människor som tillåter sig fara illa och hur benägen man är att kompetensutveckla sig för att få förståelse för vad som händer och sker [...] / respondent från socialtjänst.

Båda respondenterna uttrycker ur olika perspektiv det våld de upplever att sexindustrin bidrar till för sexarbetaren. Respondenten från psykiatrin uttrycker i arbetet med en individ som säljer sexuella tjänster en rädsla för individens liv på grund av att individen utsätter sig för prostitution. Medan personen från socialtjänsten diskuterar synen på sexarbetaren.

Respondenterna väljer att beskriva utsattheten inom sexindustrin utifrån ett frivillighetsperspektiv, *hon utsätter sig ju samt människor som tillåter sig fara illa.*

Att respondenterna använder sig av vad vi benämner som ett frivillighetsperspektiv vid beskrivningen av prostitution kan upplevas visa på att respondenterna upplever en medvetenhet från sexarbetarens sida i valet att agera sexarbetare och de egenskaper som tillskrivs stigmakategorin prostituerad. Goffman (1972) menar att det inom begreppet stigma existerar ett dubbel perspektiv. Där en individ å ena sidan kan vara medveten om sin exkluderade situation som en stigmatisering medför och å andra sidan kan detta vara omedvetet för den enskilde (Goffman, 1972).

De talar inte om det, det är skämmigt ... att vara utsatt [...] Det är inte första stället de ringer till direkt ... det är svårt för dem att tala om att jag är utsatt ... bara det att jag är utsatt ... bara att erkänna det för sig själv är svårt. / respondent från en kvinnojour

Respondenten talar om exkluderingen en sexarbetare kan uppleva från omvärlden i och med den bild som existerar i samhället. Utsattheten respondenten talar om menar vi kan tolkas vara den samma som tabubeläggningen som respondenten från prostitutionsgruppen anstiftar till i citat ett.

Stigmatisering är högst aktuellt när det gäller prostitution. Det är många klienter vi möter som inte har berättat för någon eller endast ett fåtal personer att de har erfarenhet av att få ersättning för sex. Vi ser det som en konsekvens av stigmatisering och tabu i samhället när det gäller prostitution / respondent från en prostitutionsgrupp.

Enligt Goffman (1972), tenderar individer som upplever sig som en del av en stigmakategori att skapa metoder för hur de hanterar kontexten där stigmatisering uppstår (Goffman, 1972). Respondenterna i studien menar att sexarbetare har en tendens att inte ta kontakt med

verksamheterna vid behov. Att inte ta kontakt kan tolkas vara ett sätt för sexarbetaren att undkomma att bemöta omgivningen och erkänna sin utsatthet, då syfte med arbetet menar respondenten vara att;

Prostitutionsgruppen ska arbeta för att motverka prostitution och människohandel för sexuella ändamål/respondent från prostitutionsgruppen

Vilket vi upplever vara en citering av den handlingsplan som regeringen undertecknade år 2008. Syftet att reducera prostitutionen i Sverige låg också till grund för diskussionen om införandet av sexköpslagen. Förespråkarna upplevde en kriminalisering vara den mest effektiva metoden i ett arbete mot prostitution (SOU, 1981).

Dodillet och Östergren (2011), skriver i sin rapport, att införandet av lagen mot köp av sexuella tjänster bidragit till en ökad stigmatisering för målgruppen och att sexarbetaren upplever handlingen vara tolererad men att det saknas en respekt för individens önsknings och val (Dodillet & Östergren, 2011).

Vi upplever att det kan uppstå ett dilemma för socialarbetaren när den målgrupp som verksamheternas praktiska sociala arbete är ämnat att arbeta för motsätter sig hjälp på grund av en ovilja att erkänna en exkludering och genom det undvika att de själva upplever sig som en del av den kategori som omgivningen väljer att gruppera dem i.

7.3 Tema 3 Empowerment – utan metod och ambition

Som det framkom av teorikapitlet i denna studie har begreppet empowerment fått framträdande roll inom den offentliga sektorn. Begreppets användning inom hjälpapparaten speglas i insatser skapta för att stödja individer att ta makten över den egna livssituationen. Syftet med empowerment, enligt Ole Petter Askheim och Bengt Starrin (2007), är att skapa förutsättningar för marginaliserade grupper i samhället att ta sig ur situationer av vanmakt, inte genom att förklara för individen hur de ska göra. Förutsättningarna för arbetet med sexarbetare ska utgå från personens egna resurser och medvetenhet kring vad denne önskar förändra (Askheim & Starrin, 2007).

I socialstyrelsens rapport *Interventioner mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål* som många av de verksamheter aktiva inom området utgår ifrån, beskrivs empowerment-inspirerat socialt arbete som en insats (IMS, 2008). Det har också i de svar som respondenterna delgivit studien visats att de flesta verksamheter idag arbetar med någon form

av stärkande insatser. En respondent uttryckte syftet med arbetet som utförs inom organisationen på följande vis;

Syftet med arbetet är att stärka brukaren att ta makten över sitt liv och förändra livsstil. Använda sig av jagstärkande samtal där brukarens resurser tas till vara/respondent från missbruksenhet.

Det respondenten uttrycker kan upplevas vara det samma som Askheim och Starrin menade vara syftet med empowerment. Ett ta tillvara en individs egna resurser för att skapa förutsättningar till egenmakt. En svårighet i begreppsanvändningen kan tyckas uppkomma när ett av verksamhetens mål är att pervertera eller helt reducera prostitutionen i Sverige. Motsättningen blir synliggjord i respondentens beskrivning av hur arbetet bedrivs i relation till en individ som upplever sig tillfreds med att vara prostituerad.

I mötet med en sexarbetare som känner sig tillfreds med att arbeta som prostituerad används motiverande samtal för att få individen till insikt om att personen i fråga skadar sig själv psykiskt, fysiskt och socialt och att det finns andra möjligheter till att leva ett så bra liv som möjligt utan att personen behöver prostituera sig. Oerhört svårt att få dessa att inse att det finns ett annat belöningsystem[...] Där kommer maktfaktorn till sin rätt att projicera makten så personen tar makten över sitt liv/respondent från socialtjänst.

Den bild som bidragit till stigmatiseringen av prostituerade kan också, utifrån citatet tolkas vara anledningen till motivationen från socialarbetarens sida är att skapa insikt hos sexarbetaren om att vara prostituerad är ett självskadebeteende. Det empowerment-inspirerade arbetet som utförs med individen blir istället för en ”frigörandeprocess” en form av insats som kan upplevas påtvingad. Den makt respondenten syftar till är den professionella makten, de flesta organisationer som deltagit i studien har ingen rätt till myndighetsutövning, dock finns det i mötet med individen alltid ett ojämlikt maktförhållande.

Rolf Rönning (2007), diskuterar en form av makt, diskursiv makt, maktutövning som handlar om att få den egna definitionen av ett fenomen att bli gällande. Om en diskurs blir det dominerande sättet att se på ett fenomen skapas en hegemonisk makt som kan definieras som en form av osynlig och internaliserad makt på så vis att den är strukturerad in i det vardagslivet och tas förgiven (Rönning, 2007). Insiktsarbetet som utförs bygger på politiska och samhällseliga föreställningar om innebörden i att vara prostituerad.

I den bild som skapats existerar ingen frivillighet i inträdandet till sexindustrin, att påstå annorlunda menade Pye Jacobsson (2009), bemöts med åsikter som ”falsk inbillning” eller att individen snarare är undantaget än regeln (Jacobsson, 2009). För den frivillige sexarbetaren kan sättet socialarbetaren väljer att arbeta på innebära att det skapas ambivalens mot den egna personen och eventuellt också bidrar till att självkänslan förminskas. Då den egenmakt som erbjuds styrs utifrån vad andra anser vara bäst för individen. Den insikt som respondenten vill skapa förutsättning för uttrycks i citatet vara ett resultat av *att projicera makten så personen tar makt över sitt liv*. Bengt Björkling (2005), beskriver detta som ”empowerisering” vilket handlar om att med empowerment som ”täckmanet” gå in och styra upp individers livssituation (Björkling, 2005). Bjarne Overlid (2007), menar att empowerment i praktiken ofta liknar en styrstrategi, statlig styrning sker då inte via direkta interventioner utan genom att lägga till rätta för självstyre. Individen får ansvaret att forma och förverkliga sig själv dock inom ramen för ideal, program, kunskapsformer och tekniker definierade av experter (Overlid, 2007).

En respondent som under ett par år arbetat i nära relation med en kvinna som kommit att bli offer för både sexindustrins våld och hjälpapparaters metodarbete och tvångslagstiftningar, uttryckte sig på frågan om metodbaserat arbete genom att säga;

[...]Det är den erfarenheten jag har sen kan du komma med hur fina metoder du vill. Har du inte fått mötet, har inte tjejen vart i kontakt med känslorna så kommer du ingen stans. Då blir det som konstgjordandning då. [...] Man kommer så nära... och då kan jag tänka metod är ett skydd för en professionell och... för då har du metoden emellan dig och klienten. Här kommer du så nära och då gäller det också att våga öppna för det/respondent från psykiatrin.

I respondentens uttalande går att urskilja en annan form av makt, inte makten över insikten utan makten att hjälpa till insikten som individen själv önskar. Respondenten tolkas inte gå in och styra upp individens liv, utan går in förutsättningslöst i mötet med en förhoppning om en förtroenderelation. I praktiskt empowerment-inspirerat arbete innebär makten till att det skall ges möjligheter för individen att förverkliga de egna intressena och att bli uppmärksammade samt hörda. Det är därför viktigt att den professionella och individen denne möter delar makt och inflytande i processen till att individen upplever ökad makt över det egna livet (Löken, 2007). För att skapa förutsättning för en jämlik maktrelation menar respondenten att metoder måste åsidosättas för att inte tendera att bli ett skydd mellan den professionella och klienten. Den individ som respondenten mötte hade som tidig tonåring blivit en del av sexindustrin.

När jag jobbade med henne var hon arton och var sju år på olika institutioner, såna här låsta. Hon var ju kopplad till en hallick så när hon hade permissioner och så, så hade hon inget.../respondent från psykiatrin

Under sju år på låsta institutioner hade kvinnan trots tvångslagstiftningar varit *kopplad till en hallick*. Respondenten mötte själv individen under en av hennes vistelser inom en institution med Lagen av vård av unga (LVU) överhängande. Trots att respondenten själv i intervjun menade att LVU var viktigt för att möjliggöra en förändringsprocess går det att tolka att det inte var tvångslagstiftningen i sig som skapade förutsättningar för en förändring för kvinnan utan hur respondenten valde att bemöta denne.

Att orka stå kvar, det är bara det. Du får inte ha någon annan ambition...att inte ha en ambition om görandet, jag ska göra jag ska prestera, jag får släppa det. Får jag ett möte med den här människan så får jag vara nöjd./respondent från psykiatrin.

Det är inte enbart förutbestämda metoder som kan hämma ett jämlikt maktförhållande i mötet med de enskilde utan även ambitioner hos socialarbetaren. Ambitioner likt tidigare respondenters behov av att skapa insikt hos individen om att sexindustrin är farlig och på så vis skapa egenmakt och självstyre inom ramen för de ideal, program, kunskapsformer och tekniker definierade av experter och politiker. Ambitionen om att få individen att upphöra att prostituera sig kan bidra till att en individs självkänsla försämras och möjligen låter den virtuella sociala identiteten förenas mer med jag-identiteten vilket kan bidra till att individen inom den marginaliserade gruppen upplever att de egna intressena är oviktiga (Björkling, 2005). Empowerment-inspirerat socialt arbete handlar istället snarare om att skapa möjlighet för Björklings begrepp ”makt inom”, den processen möjliggörs först när den enskilde ges möjlighet att påverka den egna livssituationen (ibid.). Det respondenten gjorde när denne släppte ambitioner och metoder var att minska det egna maktövertaget, enbart vid en förminskning av maktövertag kan en maktrelation förändras. Den enskildes makt över livssituationen kan öka i och med detta utan att det innebär att andra aktörer förlorar på det. Empowerment-inspirerat arbete visar respondenten snarare handlar om att stärka individen att ta sig ur ett maktlöst tillstånd, och inte om att utöva makt, och att skapa processer som ökar personens självkontroll vilket i förlängningen skall leda till ökat självförtroende och en bättre självbild (Askheim & Starrin, 2007).

7.4.2 Sammanfattande resultat av analysen

Under rubriken ”7.1 Tema 1 Makt” diskuterar vi hur det sociala arbetet med prostitution påverkats i och med införandet av sexköpslagen år 1999. Respondenterna i studien är eniga om att det förebyggande arbete som utförs med målgruppen har i och med införandet av lagen försvårats. Lagens införande baserades på en tilltro kring att prostitutionen i landet skulle reduceras, då tanken var att tillgången skulle styras av efterfrågan. Efterfrågan antogs minska på grund av att köparen riskerade att bli bestraffad för handlingen. Vi för i uppsatsen ingen diskussion kring utbredningen av efterfrågan av att köpa sexuella tjänster i landet dock upplever vi utifrån den information respondenterna delgivit oss, att efterfrågan inte reducerats synbart utan att den stora förändringen skett kring vart köpet äger rum. Roger Matthews (2008), menar att den svenska politiska ställningen till prostitution baseras på en tanke om att det inte enbart är skadligt för de prostituerade i sig utan även för allmänheten (Matthews, 2008). Det förs i kapitlet en diskussion omkring att en konsekvens av införandet av lagstiftningen, som utifrån Matthews slutsats kan anses positiv, är att förflyttningen av prostitutionen från utomhusprostitution till inomhusprostitution bidragit till att allmänheten undkommer att möta sexarbetaren på gatan. För det sociala arbetets praktik har det dock inte påvisats att lagen haft några stora positiva effekter. Detta synliggörs i diskussionen kring, respondenten från psykiatrins uttalande, om att Sverige idag enbart skrapar på ytan. Alla respondenter som deltagit i studien arbetar med målet att pervertera prostitutionen i samhället vilket respondenten från psykiatrin tolkas mena är genomförbart i de fall sexarbetaren själv är motiverad att upphöra med att prostituera sig.

Under rubrik ”7.2 Tema 2 Stigmatisering”, visas det att de respondenter som deltagit i studien upplever sexarbetare tillhöra en stigmatiserad grupp i samhället. De menar att det arbete som utförs inte enbart försvårats av införandet av sexköpslagen utan också på grund av den tabubeläggning av prostitution som existerar i samhället. Tabubeläggningen beror på olika historiska processer, en av de faktorer som lyfts fram i vår studie är Arthur Goulds (2002) diskussion kring radikalfeminismens inflytande på politiska ställningstagandet under 1980-talet (Gould, 2002). Respondenterna i studien tolkas eniga om att det existerar en medvetenhet hos sexarbetaren kring den exkludering som stigmatiseringen medför. Utifrån Erving Goffmans (1972) stigmatiseringsteori i relation till uttalanden om att sexarbetaren undviker att ta kontakt med verksamheterna tolkas en medvetenhet existera. Respondenterna menar att detta försvårar det sociala arbetet och syftar till att sexarbetaren undviker att erkänna sig

utsatt. Goffman (1972), skriver att människor som upplever sig vara stigmatiserade kan utveckla metoder för att undkomma den kontext där de anser stigmatisering förekommer. (Goffman, 1972). Utifrån respondenters uttalanden om att sexarbetaren *själv tillåter sig att fara illa* tolkas radikalfeminismens tanke om att prostitution är det yttersta våldet mot kvinnan, och som genom åren blivit en egenskap som tillskrivs kategorin prostituerade, denna tanke upplevde vi även existera hos respondenterna i studien. Att sexarbetare undviker att ta kontakt med verksamheterna kan baseras på att de egenskaper som tillskrivits sexarbetarens sociala identitet. Denna bild kan också ses som en verklighet för den som har att arbeta med målgruppen och kan ligga till grund för hur exempelvis socialarbetaren agerar i sitt arbete, vilket kan härledas till att syftet med insatsen blir att pervertera prostitutionen i landet. Vilket vi menar kan hämma ett praktiskt empowerment arbete.

Under rubrik ”7.3 Tema 3 Empowerment – utan metod och ambition”, diskuteras inledningsvis problematiken med det stärkande arbete som respondenterna i studien använder sig av och som vi tolkar gå i linje med vad Ole Petter Askheim och Bengt Starrin (2007), menar vara syftet med empowerment. Samt att de respondenter som deltagit i studien är eniga om att arbetet utförs i syfte att pervertera prostitutionen. När socialarbetaren går in med målsättningen i mötet med sexarbetaren att förhindra denne från att fortsätta sälja sexuella tjänster menar vi att det praktiska empowerment arbetet hämmas. I ”7.2 Tema 2 Stigmatisering”, diskuteras den professionella upplevelsen av individens livssituation utifrån uppfattningen om att individen utsätter sig själv för fara. I relation till Rolf Rönning (2007), beskrivning av diskursiv makt under rubrik ”7.3 Tema 3 Empowerment – utan metod och ambition”, kan vår tolkning om att empowerment arbetet hämmas när arbetet med sexarbetaren utförs med syfte att få denne att upphöra att prostituera sig utan att sexarbetaren själv har valt det. Socialarbetarens definition av vad prostitution innebär blir i mötet med målgruppen gällande och utrymmet för den frigörande process som empowerment syftar till för individen blir åsidosatt för vad Bjarne Overliden (2007), kallar empowerment som styrstrategi (Overlid, 2007). En respondent som deltog i studien som arbetar inom psykiatrin utmärkte sig gentemot övriga respondenter på så vis att denne motsatte sig ett arbete med målgruppen med ambitionen att pervertera prostitutionen. Som tidigare nämnts arbetade alla respondenter på något sätt med att stärka individen i mötet. Det visade sig också att syftet med arbetet i de flesta fall, förutom för respondenten från psykiatrin, var att få sexarbetaren att upphöra att prostituera sig. Utifrån den analys vi gjort av materialet menar vi att

förutsättningen för praktiskt empowerment arbete skapades först när den professionella från psykiatrin motsatte sig den ambitionen och de metoder som på förhand var fastställda.

Resultatet av ett åsidosättande av ambitioner och metoder för respondenten blev att sexarbetaren motiveras att välja att ta sig ur prostitution då individen var en av de inom sexindustrin som blivit utsatt för våldshandlingar. Vi upplever inte detta vara ett resultat av politiska riktlinjer och handlingsplaner utan grundades i den prostituerades egna fria vilja. Socialarbetarens roll blev att skapa förutsättningar för sexarbetaren att känna trygghet vilket bidrog till en ökad självkänsla och ett självmedvetande om att ta sig ur ett tillstånd av maktlöshet som i detta fall skapats inom sexindustrin.

Maktlösheten anser vi även kan uppkomma vid ett arbete mot prostitution med empowerment som en sköld att skydda sig bakom. Vilket skulle kunna uppfattas som ett sätt att manipulera människor in i en normaliseringsprocess vilket vi menar är ett övergrepp mot den fria viljan. Som socialarbetare, utifrån de förutsättningar som ges, har det visat sig i studien att förutsättningen för empowerment i arbetet med målgruppen enbart kan skapas när den professionella frånsäger sig utstakade metoder och ambitioner, byggda på att prostitution är skadligt, och istället ser till de behov av hjälp individen upplever sig ha. Genom att förespråka detta på arbetsplatser kan även bilden av de prostituerade förändras, då var individs karaktärsdrag tas tillvara. På sikt skulle detta även kunna påverka den politiska debatten om hur det är att vara prostituerad. Empowerment-inspirerat arbete kan med andra ord bidra till en reducering av en stigmatiserande bild. Utifrån Fredrick Federlyes motion kan vi anta att en förändring av samhällssynen är på framfart även på politisk nivå.

8. Slutdiskussion

Syfte med vår studie har varit att undersöka hur välfärdsaktörer i olika organisationer upplever de prostituerades livssituation och hur dessa aktörer bedriver empowerment inspirerat socialt arbete i relation till prostituerade som själva anser att de av egen fri vilja säljer sexuella tjänster.

För att besvara syftet har vi genomfört en kvalitativ studie där empirin grundas i livsvärldsintervjuer och utskickade frågeformulär. Välfärdsaktörerna som deltagit i studien kommer ifrån en prostitutionsgrupp, en kvinnojour, socialtjänst, en missbruksenhet samt psykiatri. De resonemang som förts i studien grundas i vår tanke om att begränsa uppsatsen till att enbart diskutera de individer som själva anser sig frivilligt arbeta som sexarbetare. Vår studie visar att det finns en delad uppfattning bland respondenterna att sexarbetare tillhör en stigmatiserad grupp i samhället. På grund av detta exkluderas individerna inom målgruppen från övriga samhället och valet att prostituera sig upplever respondenterna vara tabubelagt. En faktor till stigmatiseringen menar vi med stöd av Gould (2002), vara radikalfeminismens stora inflytande på attityder i samhället under 1980-talet som än idag går att ana. Genom respondenternas uttalanden om att prostitution innebär att frivilligt utsätta sig själv för fara kan vi se spår av radikalfeminismens tankar kring att prostitution är en symbol för manssamhället och innebär övergrepp.

Vi menar i uppsatsen att den vedertagna bilden är att prostitution oftast innebär våld och därför också blir en av de egenskaper som tillskrivs individer som säljer sex. Detta tror vi har påverkat det som är grundtankarna i det preventions arbete som utförs i landet. När socialarbetaren utgår ifrån upplevelsen av att prostitution är skadligt upplever vi att det kan hämma ett praktiskt empowerment inspirerat arbete, som ska bygga på den fria viljan. Genom att använda respondenten från psykiatriens berättelse av hur denne valde att motsätta sig ambitionen att pervertera prostitution vill vi illustrera hur empowerment kan komma till uttryck inom ramen för verksamhetsbeskrivningar och rådande lagar.

De frågor vi använt oss av för att svara upp till syftet med studien kommer nedan att presenteras och kortfattat besvaras utifrån det material vi presenterat i uppsatsen.

- På vilket sätt kommer empowerment till uttryck i arbetet med prostitution inom de verksamheter aktörerna företräder?

De respondenter som deltagit i studien arbetar med någon form av stärkande insatser där det uttalade syftet med dessa är att stärka individen att själv ta makten över sitt liv. Dock upplever vi att det i vissa fall går att se att arbetet också utförs i syfte att få sexarbetaren att ”frivilligt” sluta utföra sexuella tjänster mot betalning. Vi har upplevt att det existerar en dubbelhet i uttalanden då respondenten inledningsvis har talat om ett arbete som utförs grundat på exempelvis insikts terapi för att skapa möjlighet för egenmakt och självförtroende hos individen, men som i ett senare skede under intervju tillfället menat att den insikt de vill uppnå hos sexarbetaren är att prostitution innebär en fara för den enskilde. Vi tolkar att dubbelheten är grundad i det svenska ställningstagandet mot prostitution från politisk sida.

- Hur upplever välfärdsaktörer i olika organisationer de prostituerades position i samhället?

Respondenterna i studien är eniga i att sexarbetarna i Sverige tillhör en stigmakategori, utifrån Erving Goffman (1972), har vi diskuterat egenskaper som tillskrivs individer inom prostitutionen. Enligt Susanne Dodillet och Petra Östergren (2011), upplever sexarbetaren själv sig som stigmatiserade och bilden har förstärks i och med införandet av sexköpslagen år 1999. Författarna konstaterar att sexarbetaren upplever att sexköpslagen och stigmatiseringen bidragit till att handlingen att sälja sex är samhälleligt accepterad men att den enskildes önsknings och val inte respekteras (Dodillet & Östergren, 2011). Vi upplever att den bristande respekt som finns kring valet att prostituera sig baseras på den sociala identitet som tillskrivs individer som väljer att vara sexarbetare. Inom det sociala arbetet har stigmatiseringen av sexarbetaren bidragit till att mötet den professionella och målgruppen emellan baseras på tanken om att få sexarbetaren att sluta sälja sexuella tjänster. Sexarbetarens fria vilja blir därför åsidosatt för verksamhetens mål. Respondenterna i studien menar att införandet av sexköpslagen bidragit till att färre sexarbetare väljer att söka hjälp och att arbetet har försvårats. Till det vill vi också tillföra, i linje med Dodillet och Östergren (2011), att stigmatiseringen sexarbetaren kan uppleva bidrar till att de väljer att inte ta kontakt med verksamheterna på frivillig basis.

- På vilket sätt skulle empowerment inspirerat arbete kunna användas i verksamheterna i arbetet med individer som själva anser att de av egen fri vilja säljer sexuella tjänster?

I vår studie diskuterar vi att förutsättningen för empowerment i arbetet med målgruppen skapas när den professionella frånsäger sig förutbestämda metoder och ambitioner grundade i attityder i samhället. Istället anser vi att empowerment först kommer till uttryck när den professionella i mötet med enskilda ur målgruppen bemöter denne utifrån de behov individen har och ser till varje enskild persons unika egenskaper. Att som professionell förespråka detta på arbetsplatsen kan lägga grund för ett omskapande kring sexarbetarens upplevelse av de verksamheter som de skulle kunna vända sig till för att exempelvis få hjälp. Vi har i studien diskuterat hur målgruppen, sexarbetare, upplever sig vara en stigmatiserad grupp. Och hur den bilden av sexarbetare har påverkat de som utfört det sociala arbetet med målgruppen och menar att det kan finnas en uppfattning att bilden av att valet att prostituera sig är det samma som att frivilligt utsätta sig för våld. Här vill vi också knyta an till den områdesbegränsning vi gjorde, då vi upptäckte att det finns en grupp sexarbetare som säger att de valt sexarbete av fri vilja och frågan hur man bemöter den gruppen. Vår tanke är att om en sexarbetare upplever sig stärkt efter mötet med den professionella kommer denne möjligen att återkomma till verksamheten. Vilket kommer att underlätta det sociala arbetets praktik. När professionella möter människor utifrån den person de själva upplever sig vara och inte den sociala identitet som annars tolkas rådande, kan det skapa förutsättning för en omtolkning av målgruppen.

8.1 Uppsatsens relevans i relation till framtida yrkesroll

Under kapitlet Tidigare forskning skriver vi utifrån Petra Östergren (2006), att för sexarbetaren ses begreppet prostituerade som nedlåtande och stigmatiserande. Följande menar Östergren att begreppet är enligt många något som indikerar på likgiltighet (Östergren, 2006) Trots detta har vi valt att använda oss av begreppet i uppsatsen varvat med begreppet sexarbetare, anledningen är att begreppet prostitution i samhället upplevs användas hos gemene man och skapar därför för läsaren en känsla av igenkännande. Vi är medvetna om att det kan verka motsägelsefullt att skriva en uppsats kring stigmatisering och samtidigt använda oss av ett begrepp som för målgruppen upplevs stigmatiserande. Orsaken till att vi inte tydliggör detta tidigare är att vi har en tanke om att skapa frågor kring detta som ett sätt att uppmärksamma läsaren om vikten av att reflektera kring begreppsanvändning i dagligt tal.

Begreppsanvändningen har även fått oss att reflektera över vikten att som framtida socialpedagog i mötet med och i diskussionen kring de individer vi kommer att bemöta reflektera över hur vi väljer att benämna dem. I diskussionen kring marginaliserade och

stigmatiserade grupper är orsaken till individens utsatthet komplext. Vi tror att om vi som professionella socialpedagoger uttrycker sig kring individen på ett respektfullt och relationsfrämjande sätt skapar förutsättning för ett gott framtida samarbete. I frågan om hur individerna skall benämnas som säljer sex upplever vi det finnas en svårighet mellan de egenskaper som tillskrivs begreppet ”prostituerade” och de egenskaper som tillskrivs begreppet ”sexarbetare” och hur tillskrivningen inverkar på attityder i samhället. Östergren (2006), hävdar att begreppet ”sexarbetare” bäst representerar de individer som säljer sexuella tjänster och kan bidra till en reducering av stigmatiseringen (Östergren, 2006). Å andra sidan menar Raymonds (2003), att om användningen av ordet sexarbetare översätts till alla individer inom sexindustrin som utför sexuella tjänster ökar det acceptansen i samhället för människohandel (Raymond, 2003). I mötet med en individ ur målgruppen anser vi därför att det finns en vikt i att utgå ifrån individens egen upplevelse av sig själv och dennes livssituation.

En av de viktigaste slutsatserna i studien är relationen mellan individen, den professionella och politisk styrning. Som professionell menar vi att socialpedagogen kan hamna i ett dilemma mellan valet att följa rådande lagar och riktlinjer för verksamheten och i och med detta riskera att åsidosätta klientens egna önskemål och behov. I kapitel Analys och Resultat i denna uppsats menar vi att förutsättningen för ett gott socialpedagogiskt arbete baseras på att förutsättningslöst gå in i ett arbete med individen. Att arbeta för att få ett gott möte, det är där den goda relationen skapas som har avgörande betydelse om det ska fungera. De respondenter som deltagit i studien och som uttryckt att de går in i arbetet med syfte att få individen att upphöra att sälja sex har inte visat på ett exempel där preventionsarbetet faktiskt fungerat. Däremot illustrerade respondenten från psykiatrin ett arbete, vilket vi tolkar vara empowerment främjande, faktiskt gav resultat för sexarbetaren. Som socialpedagog anser vi därför att arbetet skall ske utifrån individens behov. Den professionella rollen menar vi bör baseras på ett agerande som stödjande för den enskilde att ta kontroll över den egna livssituationen och skapa förutsättning för egenmakt för individen.

8.2 Val av metod

En genomgripande studie gällande olika forskningsmetoder utfördes för att kunna komma fram till valet av forskningsansats. Genom dessa studier var valet hermeneutisk eller fenomenologisk forskningsansats, det som kunde vara aktuellt inom ramen för meningsanalysen riktat mot begreppsteman stigmatisering, makt, empowerment. Genom att

testa de båda forskningsmetoderna kopplat till begreppen ledde den fenomenologiska ansatsen fram till rätt ansats. Fenomenet prostitution var underlag för frågeställningen och tolkningsföreträdet kopplat till människors livsvärldar vilket var frågan, att studerar enskildas upplevelser av ett fenomen. Hermeneutiks forskningsansats upplevde vi vara mindre lämpad för vårt syfte, eftersom hermeneutiken inte i förstahand tar hänsyn till människors upplevelser utan grundar sig på tolkning.

Vidare hade vi genom lovord fått tillgång till en hel organisation där vi arbetade hårt med förarbetet. Dem valde att dra sig ur precis innan våra intervjuer skulle ta form. Vi kunde istället ha valt att enbart undersöka någon annan organisation, dock tycker vi att vår studie visar på ett bredare fält och har därför inte blivit så enkelriktad som den kunde ha utfallit om fokus skulle ha riktats mot endast en specifik organisation. Att vi fick mailsvar från flertalet respondenter via tredje part var något respondenterna själva ställde som krav. Med tanke på tid som stod till förfogande fanns inget utrymme att på nytt göra om proceduren med att hitta nya, andra intervjuobjekt. Det skulle ha varit oerhört spännande dock att få ta del av fleras upplevelser av att ha arbetat tillsammans med prostituerade i ett intervjuande möte. Den anonymitet som arbetssättet med tredjepart bidrog till, för respondenterna som besvarade frågeformuläret, medförde även en diskussion om ifall de svar som inkommit kunde anses pålitliga. Svaren som delgavs via metod valet var visserligen en beskrivning av individers upplevelse av målgruppen och ur ett subjektivt perspektiv beskrevs den enskildes egna tankar om lagstiftning, empowerment, stigmatisering och makt. Problemet med frågeformulären var att skapa tillräckligt öppna frågor för att möjliggöra för respondenterna att beskriva den egna upplevelsen kring ett fenomen. Möjligheten att ställa följdfrågor minimerades helt. Att uttrycka känslor kring något skriftligt visade sig mycket svårare än vid en intervjusituation. De respondenter som besvarade frågeformuläret bifogat direkt från oss visade större tendenser att återge en verksamhetsplan än de som fick formuläret genom tredje part. Anonymiteten visade sig därför vara en förutsättning för att en individ skulle delge studien den egna erfarenheten av och upplevelsen kring prostitutionsfrågan.

Något som bör diskuteras är valet av intervjuplats. Respondenterna har själva bjudit in till att hålla intervjusekvensen på arbetsplatsen. Eftersom det material vi efterfrågade var av känslig karaktär och i vissa fall även kom att utvecklas till renodlad kritik mot verksamheten eller politisk styrning var det viktigt att diskutera om valet att hålla intervjun på arbetsplatsen var det mest lämpade. Att hålla intervjun på arbetsplatsen innebar i vissa fall en hämning av

individens känsla att uttrycka sig fritt och istället blev tvungna att hänvisa tillbaka till styrdokument och verksamhetsplaner. Som ett försök att reducera en känsla av att vara obekvämt i att besvara intervjufrågorna lät vi individen själv få säga vilka delar av intervjun som fick användas i uppsatsen. Vid transkriptionen av materialet valdes det att inte skriva ut dessa delar eller om det var nödvändigt för sammanhanget rödmarkerades dem. Ytterligare ett sätt att skydda källan i transkriptionen var att enbart benämna de intervjuade i utskriften som I.P, vilket stod för intervju person. Eftersom materialet för respondenten upplevdes känsligt kan det redan vid utskriftsstadiet vara lämpligt att dölja identiteten på respondenten (Kvale & Brinkmann, 2009).

Valet att båda uppsatsskrivarna kodade materialet var för sig för att sedan sammanställas bidrog till mer jobb dock reducerades risken för att något av det sagda gick förlorat.

8.2 Förslag till vidare studie på området

I vår studie har vi inte haft möjlighet att själva intervjua individer ur målgruppen vilket kan anses skapa en viss dubbelhet i den skrivna texten då resultatet av uppsatsen visat att vikten att involvera målgruppen i beslutsprocesser och skriven text är avgörande för att skapa förståelse om att vara prostituerad. I ett försök att åtgärda problematiken med detta har vi tagit del av tidigare intervjuer med sexarbetare, för att tillföra ytterligare ett perspektiv till diskussionen om empowerment, stigmatisering och makt. Vårt förslag till vidare forskning är att genomföra liknande studier med förutsättning att involvera prostituerade själva, då det kan komma att påverka resultatet. Det har även visats i utredningar att empowerment-inspirerat arbete bedrivs utomlands i länder med andra policys och ställningstagande till prostitution, det hade varit intressant att jämföra arbetssätten för att skapa förståelse för hur empowerment kan komma att användas på olika sätt i arbetet med målgruppen.

Det skulle även vara intressant att undersöka köparens upplevelse av sexköpslagen och vad det har inneburit för dem i relation till sexarbetaren. Även undersöka om lagstiftningen bidragit till att färre anmälningar gjorts på grund av att de flesta tips om trafficking tidigare inkom från köparen själv. Det hade även varit intressant att studera empowerment i relation till köparen av sexuella tjänster och hur man arbetar med den målgruppen.

9. Litteraturförteckning

- Askheim, O. P., & Starrin, B. (2007). *Empowerment i Teori och Praktik*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Askheim, O. P., & Starrin, B. (2007). Empowerment – ett modeord? I O. P. Askheim, & B. Starrin, *Empowerment i Teori och Praktik*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Backman, J. (1998). *Rapporter och uppsatser*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Björkling, B. (2005). Empowerment – modeord eller framtida möjligheter? i M. Hilde, *Kön, behandling och kunskaper – om olika vägar ur missbruk och social marginalisering* (ss. 173-196). Lund: Studentlitteratur AB.
- Bryman, A. (1997). *Kvantitet och kvalitet i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Cuff, E.C & Payne G.C.F (1996). *Samhällsvetenskapliga perspektiv*. Göteborg. Bokförlaget Korpen.
- Freire, P. (2000). *Pedagogy of the oppressed*. New York: Continuum Books.
- Goffman, E. (1972). *Stigma – Den avvikandes roll och identitet*. New Jersey: Prisma.
- Gould, A. (2002). Sweden's law on prostitution: feminism, drugs and the foreign threat. i S. Thorbeck, & B. Pattanaik, *Transnational prostitution* (ss. 201-217). London: Zed Books.
- Gustavsson, A. (2010). Vår tids socialpedagogisk. i M. Molin, A. Gustavsson, & H.-E. Hermansson, *Meningsskapande och delaktighet – Om vår tids socialpedagogik* (ss. 9-41). Göteborg: Bokförlaget Daidalos AB.
- Hacking, I. (2010). *Social konstruktion av vad?* Stockholm: Thales.
- Kalman, H., & Lövgren, V. (2012). *Etiska dilemman – forskningsdeltagande, samtycke och utsatthet*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur AB
- Löken, K. H. (2007). ”Svaga röster ska också höras” – brukarmedverkan inom psykiska hälso- och sjukvården. i O. P. Askheim, & B. Starrin, *Empowerment i Teori och Praktik* (ss. 153-167). Malmö: Gleerups Utbildning AB.
- Matthews, R. (2008) *Prostitution, politics and policy*. Oxon: GlassHouse book.

Melissa Hope Ditemore, A.L. (2010). *Sex Work Matters Exploring Money, Power, and Intimacy in the Sex Industry*. London & New York: Zed Books.

Overlid, B. (2007). Empowerment är svaret, men vad är frågan? i O. P. Askheim, & B. Starrin, *Empowerment i Teori och Praktik* (ss. 48-61). Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Raymond, J. G. (2003). *Ten reason for not legalizing prostitution and a legal response to the demand for prostitution*. Publicerad i *Journal of Trauma Practice*, 2, 2003: ss. 315-332; och i *Prostitution, Trafficking and Traumatic Stress*. Melissa Farley (red.). Binghamton: Haworth Press.

Rönning, R. (2007). Brukarmedverkan och empowerment- gammalt vi i nya flaskor? i O. P. Askheim, & B. Starrin, *Empowerment i Teori och Praktik* (ss. 33-47). Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Socialutskottet. (2008). Handlingsplan mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. *Socialutskottets yttrande, 2008/09:SoU3y*. Vällingby: Elanders.

Tengqvist, A. (2007). Att begränsa eller skapa möjligheter – om centrala förhållningssätt i empowerment arbete. i O. P. Askheim, & B. Starrin, *Empowerment i Teori och Praktik* (ss. 76-89). Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Thomassen, M. (2006). *Vetenskap, Kunskap och Praxis – introduktion i vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups Utbildning AB.

Watt Boolsen, M. (2007). *Kvalitativa analyser – forskningsprocesser, människa, samhälle*. Malmö: Gleerups Utbildning AB

Östergren, P. (2006). *Porr, horor och feminister*. Stockholm: Natur & Kultur.

9.1 Tillgängligt online

Helana. (den 30 Oktober 2011). P1 dokumentär, Madonnan och Skökan. (M. Blomgren, Intervjuare)

Dodillet, S, & Östergren, P. (2011). *The Swedish Sex Purchase Act: Claimed Success and Documented Effects*. Hämtad från:
http://www.plri.org/sites/plri.org/files/Impact%20of%20Swedish%20law_0.pdf den 20 Maj 2013

Jacobsson, P. (den 15 Juni 2009). We want to save you! And if you don't appreciate it you will be punished. (H.-S. film, Intervjuare) Filmklipp. Hämtad från swannet.org
<http://swannet.org/node/1512> den 15 Maj 2013

Länsstyrelsen. Människohandel för sexuella ändamål är en del av trafficking. Gävle, Sverige. Hämtad från [Lansstyrelsen.se](http://www.lansstyrelsen.se) <http://www.lansstyrelsen.se/gavleborg/Sv/manniska-och-samhalle/folkhalsa/vald-i-nara-relationer/Pages/Prostitution.aspx> den 28 April 2013

Press, A. (den 14 November 2006). Het debatt om prostitution. Stockholm, Sverige. Hämtad från AmnestyPress.se

<http://www2.amnesty.se/ap.nsf/webbreportage/6BBA99800323F58FC1257226003D1F62?opendocument> den 17 Maj 2013

Skaldeman, A. (den 23 Juni 2005). *Drugnews*. Hämtad från drugnews – webbplats: <http://www.drugnews.nu/article.asp?id=2744> den 28 April 2013

Universitetet, U. (2013). *NCK, Nationellt Centrum För Kvinnofrid*. Hämtad från NCK – webbplats: http://www.nck.uu.se/Kunskapscentrum/Kunskapsbanken/amnen/Sarskilt_utsatt_grupper2/Prostitution/ den 25 April 2013

9.2 Offentliga handlingar

Federley, F. (den 22 Oktober 2010). 2010/11:Ju249 avskaffa sexköpslagen. Stockholm, Sverige.

IMS, i. f. (Juni 2008). Interventioner mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. *Arikelnnummer: 2008-112-4*. Stockholm: Socialstyrelsen

Linna, E. (den 19 Februari 2009). Handlingsplan mot prostitution & människohandel för sexuella ändamål. *Debatt & Beslut, betänkande 2008/09JuU4*. Stockholm, Sverige: Regeringen.se

Markström, E. (den 19 Februari 2009). Handlingsplan mot prostitution & människohandel för sexuella ändamål. *Debatt & Beslut, betänkande 2008/09JuU4*. Stockholm, Sverige: Regeringen.se

Regeringen. (den 10 Juli 2008). Regeringens skrivelse 2007/08:167. Stockholm, Sverige. Hämtad från Regeringskansliet. Den 18 April 2013

SOU, S. o. (1981). *Prostitution i Sverige – bakgrund och åtgärder, SOU 1981:71*. Stockholm: Socialdepartementen.

Bilaga 1

Informationsbrev

Institutionen för Individ och Samhälle

INFORMATIONSBREV

2013-04-02

Hej!

Vi är två socialpedagogstudenter, Kajsa Waern och Rebecka Pettersson, som går sista terminen på socialpedagogiska programmet, 180hp, på Campus Varberg via Högskolan Väst i Trollhättan. Just nu ska vi skriva vår C-uppsats som kommer att handla om hur empowerment kommer till uttryck i arbetet med prostituerade. Vårt intresse av att studera Er verksamhet väcktes då vi tog del av en rapport som Socialstyrelsen gav ut 2008 och som handlade om insatser mot prostitution där empowerment var en av de insatser som togs upp. Syftet med uppsatsen är att undersöka den upplevda nyttan av att arbeta med empowerment-inspirerat socialt arbete med prostitution. Det vi vill studera är den upplevda nyttan med empowerment-inspirerade insatser med fokus på stigmatisering och maktaspekter.

Vi söker socialarbetare som har erfarenhet av att arbeta med individer ur denna målgrupp. Vi har en önskan om att få genomföra intervjuer med Er. Dessa intervjuer kommer att pågå under cirka en timma och spelas in på band. Det är frivilligt att delta och det material som Ni väljer att dela med Er av kommer vi att behandla konfidentiellt. Efter avslutad uppsats kommer materialet att raderas. Som informant har Ni rätt att dra Er ur Ert deltagande när som helst. Vi hoppas att Ni vill ställa upp på intervju då Er kunskap och erfarenhet har stor betydelse för kvaliteten i uppsatsen.

Om Ni är intresserade av att ställa upp på en intervju, eller har frågor kring uppsatsen är Ni välkomna att höra av Er till oss. Antingen via telefon eller mail. Vi behöver boka in intervjuerna så snart som möjligt eftersom vi behöver komma igång med uppsatsskrivandet. Vi behöver därför Er intresseanmälan senast den 10 april.

Med vänliga hälsningar

Kajsa Waern & Rebecka Pettersson

Kajsa Waern
Kawa0006@student.hv.se

Rebecka Pettersson
Repe0002@student.hv.se

Handledare:
Margareta Ljung

Institutionen för Individ och Samhälle
Universitetslektor i sociologi Docent i sociologi

Bilaga 2

Brev om informerat samtycke

Vi heter Kajsa Waern och Rebecka Pettersson och studerar just nu sista terminen på socialpedagogiskprogramet på Campus Varberg via Högskolan Väst i Trollhättan. Vi skall nu skriva vår C-uppsats som kommer att handla om ”den upplevda nyttan av empowerment-inspirerat socialt arbete med prostitution”.

Du har blivit tillfrågad att delta som intervjuperson därför att du besitter både viktig kunskap och erfarenhet och därmed kan tillföra mycket av vikt till vår uppsats. Intervjuerna kommer att pågå under cirka en timme och spelas in på band. Detta för att få korrekt information till uppsatsen. Ditt deltagande är frivilligt och kräver ditt samtycke och du kan när som helst avbryta intervjun eller att avböja att svara på vissa frågor. Resultatet av intervjun kommer att presenteras på ett sådant sätt att inga känsliga uppgifter om dig som privatperson lämnas ut.

Under den tid som intervjumaterialet bearbetas kommer det att förvaras oåtkomligt för obehöriga och därefter kommer inspelningarna att raderas. De som kommer att läsa materialet under dess bearbetning förutom vi är vår handledare Margareta Ljung. Den färdiga uppsatsen kommer att vara tillgänglig på Högskolan Väst vilket innebär att den är offentligt material. Om du har frågor angående intervjun kan du kontakta oss på antingen telefon:

Rebecka Pettersson;
Kajsa Waern;

Eller via epost;
Rebecka Pettersson;
Kajsa Waern;

Tack för att vi får intervjua dig till vår C-uppsats.

Bilaga 3

Grund för intervjuguide samt frågeformulär

Övergripande frågor kring verksamheten

1. Vilka metoder arbetar Ni utifrån?

Syftet med arbetet?

Använder Ni er av några specifika insatser i Ert arbete?

2. Använder Ni er utav någon form av stärkande eller motiverande insatser eller metoder i Ert arbete?

Om Ja på ovanstående fråga, hur bedrivs den form av arbete?

Frågor angående sexköpslagen som trädde i kraft 1999

3. Vilken inverkan på prostitutionen i Sverige upplever Ni att sexköpslagen haft sedan den trädde i kraft 1999?

Upplever Ni att sexköpslagen inneburit några fördelar respektive nackdelar för den enskilde individen?

Om JA på ovanstående fråga, vilka fördelar respektive nackdelar kan Ni se?

Frågor angående den professionella rollen i relation till målgruppen

4. När Ni påbörjade Ert arbete vilka var de tidigare erfarenheterna av att arbeta med prostituerade?

Vilken bild hade Ni i inledningen av arbetet av hur det är att vara prostituerade i Sverige idag?

Har den bilden förändrats under tiden Ni arbetat inom verksamheten?

Om Ja på ovanstående fråga, hur har bilden förändrats?

Frågor angående olika begrepp i relation till Ert arbete med prostitution

5. Vad innebär begreppet stigmatisering för Er?

Upplever Ni att prostituerade är en stigmatiserad grupp?

Om JA på ovanstående fråga, på vilket sätt upplever Ni att prostituerade är en stigmatiserad grupp?

På vilket sätt upplever Ni att Ni som professionella bäst kan arbeta för att minska en stigmatisering?

6. Vad innebär begreppet makt för Er?

På vilket sätt kommer makt till uttryck i Ert arbete med målgruppen?

Vad innebär begreppet egenmakt för Er?

7. Om Ni tidigare har kommit i kontakt med begreppet empowerment, vad innebär empowerment för Er?

Övriga frågor

8. Har Ni i Ert arbete någon gång mött en individ som upplever sig tillfreds med att arbeta som prostituerad?

Om JA på ovanstående fråga, hur genomförs Ert arbete i relation till en individ som upplever sig tillfreds med att arbeta som prostituerad?

Högskolan Väst Institutionen för individ och samhälle

461 86 Trollhättan

Tel 0520-22 30 00

Fax 0520-22 30 99

www.hv.se